

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

19^e JAARGANG

WOENSDAG 19 SEPTEMBER 1934

No. 977

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; Mr. K. P. van der Mandele, Penningmeester; Mr. P. Hofstede de Groot; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; L. H. Mansholt; Mr. R. Mees; E. D. van Walree; Ch. J. I. M. Welter; C. J. P. Zaalberg.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN. COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderèn Baron Rengers; Jan Schilthuis; Prof. Mr. F. de Vries.
Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verriijn Stuart.
Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.
Secretariaat: Pieter de Hoopweg 122, Rotterdam.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1,—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

INHOUD.

	Blz.
DE BINNENSCHIEPVAART ONDER DE WET OP DE EVENREDIGE VRACHTVERDEELING door Ir. H. van Heyst	826
Betaalt de auto eigen wegstkosten? door Dr. J. van Staay	827
Reflatie in België? door Mr. K. P. van der Mandele	828
Goudafgifte voor de Vereenigde Staten door C. A. Klaasse	829
De Millioenennota	830
AANTEKENINGEN:	
De financieele politiek van de Regeering	836
Aantasting van het monopolie van de Gemeentelijke Gasbedrijven?	838
Valsch geld	838
De invloed van monetaire factoren op de verschuivingen in de wereldmetaalproductie	839
Zichtbare suikervoorraden in de wereld	840
Koffievernietiging in Brazilië	840
ONTVANGEN BOEKEN	840
STATISTIEKEN	841—844
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

18 SEPTEMBER 1934.

Van de geldmarkt valt maar weinig nieuws te vermelden. De geldruimte is nog wat toegenomen; bankaccepten zijn op $\frac{1}{2}$ pCt. gedaan, terwijl drie-maands schatkistpapier $\frac{7}{16}$ pCt. noteert. Call blijft op $\frac{1}{4}$ pCt. aangeboden. Prolongatie onveranderd 1 pCt.

Op 20 September a.s. stelt de Minister van Financiën wederom de gelegenheid open om in te schrijven op 3- en 6-maands, 1-, 3- en 5-jarig schatkistpapier voor een totaal bedrag van f 60 millioen. Hiertegen vervalt een gelijk bedrag, zoodat er geen geld uit de markt zal worden genomen.

* * *

Op de wisselmarkt bleef het rustig. De Ponden- en de Dollarkoers veranderden hier bijna niet. In Londen houdt men den Dollarkoers op ca. 5 à 5.01 vast, terwijl het er voor het oogenblik ook niet naar uitziet, dat men verder met den Dollar zal gaan experimenteren. Dit heeft natuurlijk een behaaglijker stemming op de markt gebracht. Ponden noteerden 7.31—7.29 $\frac{3}{4}$, terwijl Dollars van 1.46 $\frac{1}{8}$ op 1.45 $\frac{1}{4}$ kwamen. De Fransche Franc is teruggelopen: 9.73 $\frac{3}{8}$ —9.72 $\frac{3}{8}$. De Pondenkoers tegen Parijs wordt nog steeds rond de 75 gehouden. Marken bleven gezocht en kwamen van 58.60 op 58.85. Voor Creditspermarken was nog steeds veel vraag; Registermarken liepen daarentegen verder terug. Indië lager: 100%. In Brazilië heeft men thans den Franschen Franc als basis voor den Milreis genomen. Men schijnt er van plan te zijn de wisselmarkt geleidelijk aan vrij te geven. Thans behoeven alleen — en dan nog maar voor een zeker gedeelte — de devjezen, die tegen koffie-exporten valideeren, aan de Banco de Bresil te worden afgegeven. Ook in Argentinië schijnt men maatregelen van een dergelijke strekking te overwegen.

In de termijnmarkt is weinig wijziging gekomen; één- en drie-maands Londen noteerde tenslotte $\frac{5}{16}$ resp. $\frac{1}{2}$ c. disagio, Dollars op termijn onveranderd. Fransche Francs op latere levering zijn weer onder den kassa-prijs, nl. $\frac{1}{4}$ en $\frac{5}{8}$ c.

De goudprijzen zijn teruggelopen; gouden baren werden op f 1650.50 gelaten, Eagles ca. f 2.49, Sovereigns f 12.13. Er is vraag naar Duitsch bankpapier op 53.75, terwijl ook Duitsch zilver tamelijk gezocht werd, waardoor de prijs kon verbeteren.

DE BINNENSCHIEPVAART ONDER DE WET OP DE EVENREDIGE VRACHTVERDEELING.

Nu de binnenscheepvaart sedert 7 September 1933 aan de Wet op de Evenredige vrachtverdeling gebonden is en er dus ongeveer een jaar ervaring achter ons ligt, verdient het wellicht aanbeveling na te gaan of deze wet gebracht heeft, wat van haar is verwacht door diegenen, die haar hebben verdedigd.

Het is vooral van groot belang na te gaan, of deze wet op economisch gebied voor de scheepvaart heeft gebracht wat is beoogd, te weten het verbeteren van het lot van de wildevaart schippers uit de binnenscheepvaart.

De wet heeft de iets zonderlinge constructie, dat elke vervoerder in de binnenvaart aan de wet onderworpen is, tenzij hiervan vrijstelling wordt verleend. Deze vrijgestelden nu zijn verschillende groepen van schippers en wel de beurtvaarders, de schippers met z.g. vaste relaties, de eigenhandel schippers, de vervoerders van eigen goed, de tankvaarders en tenslotte de campagnevaarders. Met opzet zijn dus slechts de wildevaart schippers overgebleven en dit is dan ook de reden, waarom ik als doel van de wet stelde, het verbeteren van het lot van de wildevaart schippers in de binnenvaart.

In moreel opzicht is dunkt mij groote verbetering te constateeren, want veel misstanden, welke in de binnenscheepvaart heerschten zijn meer of minder opgeheven, waardoor de schippers zeker aan zelfrespeet hebben kunnen winnen.

Of ook op economisch gebied dit onderdeel van de binnenscheepvaart vooruit is gegaan is een vraag, die niet zoo zonder meer bevestigend is te beantwoorden.

Over het algemeen was men van meening, dat de vrachten voor 7 September 1933 te laag waren en dat grootendeels hierdoor de groote armoede, welke den laatsten tijd in de binnenvaart heerschte, werd veroorzaakt. Men hoorde dan ook ver vóór het in werking treden van de wet vele stemmen aandringen op vrachtverhoogingen, terwijl daartegenover natuurlijk andere geluiden zich lieten hooren, die al het kwaad van vrachtverhoging wisten te vertellen, wat er maar van te vertellen was. De eerste waren de stemmen van de schippers en dit is min of meer vanzelf sprekend, maar ik ben van meening, dat men door aan deze stem gehoor te geven de schipperij in het algemeen geen dienst heeft bewezen; ik kom hierop nader terug.

Toen de wet goed en wel in werking was getreden deelde de Voorzitter van de Bevr. Commissie te Rotterdam mede, dat het in de bedoeling lag aldaar de vrachten met ongeveer 25 pCt. te verhoogen. Andere Bevr. Commissies hadden zich weer iets anders georiënteerd, doch toen deze uitspraak uit het voornaamste bevrachtingscentrum van ons land bekend werd, gingen de meeste B. C.'s zich hiernaar richten. Over deze uitspraak van den Voorzitter van de B. C. van Rotterdam is in den beginne veel te doen geweest, doch ik acht het een gelukkige omstandigheid, dat daardoor toen heel in het begin reeds een richtsnoer werd gegeven, omdat eigenlijk niemand wist, hoe men met het oog op de vrachten moest handelen.

De vrachtvaststelling is in het najaar van 1933 een onderwerp van veel gedachtenwisseling geweest en rumoerige vergaderingen waren hiervan het gevolg. Hieruit is de Advies Commissie voor de Binnenscheepvaart geboren, welke Commissie in de eerste plaats tot taak heeft de vrachten van de verschillende B. C.'s met elkander in overeenstemming te brengen en vast te stellen.

De groote bevrachtingscentra Amsterdam en Rotterdam zijn tot overeenstemming gekomen en de meeste overige B. C.'s hebben zich hierbij aangesloten. De Adv. Comm. heeft zich dus slechts ten deele van haar taak kunnen kwijten, omdat niet alle commissies zich aan een onderlinge afspraak willen onderwerpen en dit is een der redenen waarom iets meer gebondenheid van de commissies wenschelijk zou zijn.

Het ware dan ook zeer te wenschen, dat de Minister, door wetswijziging, de bevoegdheid kon worden verleend b.v. het opvolgen van tarieven dwingend aan de B. C.'s voor te schrijven. De Adv. Comm. kon hierbij dan van advies dienen als ook de Kamers van Koophandel, welke zich met de instelling van de Bevr. Comm.'s hebben belast.

Het is een groot geluk, dat Amsterdam en Rotterdam wel tot elkander zijn gekomen, want anders had er zeker een strijd om de voorrang tusschen deze twee centra ontstaan, die middels de tarieven op de rugen van de binnenschippers zou zijn uitgevochten.

In het algemeen kan worden geconstateerd, dat de tarieven thans op een niveau zijn gefixeerd, dat ongeveer 25 tot 40 pCt. hooger ligt dan de tarieven vóór 7 September 1933, welke tarieven toen abnormaal laag werden gevonden. De vraag kan nu worden gesteld, of deze tariefsverhoging de schipperij veel verlichting heeft gebracht. Ik ben tot de conclusie gekomen, dat dit niet het geval is en dat de uitroep van vele tegenstanders „verdeelde armoede” helaas maar te zeer waar is gebleken. Dit resultaat moet worden betreurd, vooral wanneer men weet, dat schattenderwijze kan worden gezegd, dat de verladers in 1934 ongeveer f 3 miljoen meer aan vracht zullen betalen, dan het geval zou zijn geweest wanneer men op basis van de vrachten van vóór 7 September was blijven varen. Volgens dezelfde gegevens is te constateeren, dat de totale vracht voor de wildevaart van de binnenscheepvaart in 1934 ongeveer f 12,5 miljoen, zal bedragen. De meerdere kosten aan de binnenscheepvaart te geven zijn dus niet zoo gering en daarbij moet nog worden bijgeteld de meerdere opbrengst, welke door de beurtvaart en de vaste relaties wordt ontvangen. Hiervan zijn echter nog geen gegevens beschikbaar.

Niettegenstaande deze uitgaven wordt er in de binnenscheepvaart nog veel gebrek geleden, terwijl een bepaalde groep van schepen bovendien nog het slachtoffer is van de samenstelling van de tarieven. De tarieven voor de kleinere schepen zijn nl. hooger gesteld dan die voor de grootere schepen om deze schepen daardoor toch nog aan een enigszins redelijk loon te helpen. Het gevolg van dezen maatregel is echter, dat deze schepen tot ongeveer 150 ton weinig worden bevracht en zodoende ten doode zijn opgeschreven. Het verschijnsel, dat vooral de kleinere zeilschepen gingen verdwijnen, werd reeds veel eerder geconstateerd. Het Rapport Warner doet het reeds duidelijk zien, maar de boven geschetste tarievenpolitiek heeft dit proces verhaast.

Dat de wet niet aan de groote bezwaren tegemoet is kunnen komen, vindt zijn oorzaak in het feit, dat zij de veel te groote vloot niet heeft kunnen doen verkleinen, doch in tegendeel waar dit mogelijk was heeft doen vergrooten. Door deze groote vloot zijn de wachttijden veel te lang en worden de verdiensten over het geheele jaar omgeslagen veel te gering. De Wet spreekt van een redelijke belooning gedurende de vaart, doch ook wanneer niet wordt gevaren moet de schipper leven en op lange wachttijden met name voor bepaalde groepen van schepen, is niet gerekend.

Zoals ik reeds boven opmerkte heeft men bovendien de schipperij geen goeden dienst bewezen door zonder meer de roepstem van de verhoogde tarieven te volgen. Het is nl. een zeer te betreuren verschijnsel gebleken, dat veel vracht van de binnenschipperij naar het vervoer te land wordt getrokken. Dit is voor een groot deel ook wel weer een algemeene structuurverandering van het verkeer, maar de hoogere tarieven hebben ook dit proces verhaast. Wanneer de binnenscheepvaart niet nog meer vracht wil verliezen moeten de tarieven eerder worden verlaagd dan verhoogd, vooral wat het niet verlengde zeevervoer betreft.

Er moet dus worden geconstateerd, dat de wet en de tariefsverhoging de wilde vaart in de binnenscheepvaart

scheepvaart niet uit de moeilijkheden hebben geholpen, en dat speciaal kleinere zeilschepen voorbestemd zijn om te verdwijnen. Daarbij komt nog, dat de verhooging der tarieven, welke verhooging als middel onvoldoende is gebleken, de structuurverandering van het vervoer, welke zich ten ongunste van de binnenscheepvaart ontwikkelt, verhaast.

De vraag kan worden gesteld, of de tariefsverhoging werkelijk noodig is geweest en ook werkelijk noodig is. Ik ben van meening, dat de oneconomische benutting van de vloot de primaire oorzaak van alle ellende in de binnenscheepvaart is en wanneer men tot een betere benutting van deze vloot zou kunnen komen, de tarieven eerder zouden kunnen worden verlaagd, dan dat ze moeten worden verhoogd.

Wanneer onder de tegenwoordige omstandigheden, d.w.z. bij het tegenwoordige aanbod van vracht, de tarieven verlaagd worden, dan moet daar tegenover een betere benutting van de varende schepen staan. Bij veel betere belasting en verlaagde tarieven moet de schipper dan toch aan een behoorlijk jaarloon kunnen komen. Zelfs de tarieven van vóór 7 September 1933 zouden bij een goede calculatie wel eens blij kunnen geven voor verlaging vatbaar te zijn. Het is m.i. nog zeer de vraag, of die tarieven voor een goed varend motorschip b.v. wel te laag waren.

De consequentie van deze redeneering is dus, dat een deel van de vloot en dan liefst het minst economische deel wordt stil gelegd, voor zoover noodig om volle belasting van de varende schepen te verkrijgen. Wanneer men dan daarbij de tarieven handhaaft van vóór 7 September 1933 en de reeds bovengenoemde f 3 miljoen worden besteed om het stilliggen van een klein deel der vloot te bekostigen, dan is men nog even ver als op het oogenblik, doch men staat op een gezonde basis, waarop men verder kan bouwen.

Wanneer daarna nog zou blijken, dat door aldus verkregen sterke verlaging van vaste kosten per eenheid vervoerd goed, de tarieven van vóór 7 September 1933 zouden kunnen worden verlaagd, of de bewuste f 3 miljoen niet noodig zouden blijken te zijn, dan zou men door deze gang van zaken veel gewonnen hebben.

Over de manier, waarop men tot het stilleggen van schepen moet geraken, heb ik wel mijn meening, doch dit kan in het raam van dit artikel niet worden behandeld.

Ir. H. VAN HEYST.

BETAALT DE AUTO EIGEN WEGKOSTEN?

Het antwoord op de boven dit artikel gestelde vraag is hierom zoo belangrijk, omdat daarvan afhangt de rechtvaardigheid eener verdere verzwaring van den belastingdruk op het motorwegverkeer. Wij stellen ons voor, alvorens een concreet antwoord op genoemde vraag te geven, enkele opmerkingen van meer theoretischen en algemeenen aard bij wijze van inleiding vooraf te doen gaan.

Over het algemeen benadert men het in bovengenoemde vraag neergelegde vraagstuk wel op buitengewoon simplistische wijze. Eenerzijds wordt met een groote mate van zelfverzekerdheid beweerd, dat de auto bij lange na niet betaalt, wat aan haar ten koste wordt gelegd. Bij gevolg ontmoet een belastingverhoging op het motor-wegverkeer — in welken vorm dan ook — van die zijde niet het geringste bezwaar. Anderzijds zegt men — veelal met evenveel zelfverzekerdheid —, dat het motor-wegverkeer eigen kosten wel betaalt en meer dan dat.

Op eerstgenoemd standpunt stelde zich o.a. de Regeering bij haar verdediging van het wetsontwerp-Verkeersfonds bij de openbare beraadslaging in de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Zowel Minister Oud als Minister Kalff waren van meening, dat datgene, waarvan het motor-wegverkeer profiteert, veel en veel belangrijker is dan

het bedrag, dat op het oogenblik aan wegebelasting wordt geheven.

Op de voor de hand liggende opmerking, dat ook rekening moest worden gehouden met de benzinebelasting, werd door Minister Oud geantwoord, dat, toen in 1926 de wegebelasting werd ingevoerd, een liter benzine 20 à 22 cent kostte, terwijl tegenwoordig met inbegrip van de benzinebelasting de prijs van 1 liter benzine ongeveer neerkomt op de helft van dat bedrag.

Hoewel voor den gang van ons betoog niet van overwegend belang, zij ons niettemin in dit verband de vraag veroorloofd, of het door den Minister van Financiën ingenomen standpunt t.a.v. de benzinebelasting wel past in het kader van de financieele en economische politiek der Regeering. Als eerste punt van haar beleid op economisch terrein heeft de Nederlandsche Regeering bij herhaling de integrale handhaving van den gouden standaard gesteld. Het is in de kolommen van dit tijdschrift reeds meermalen met den grootsten nadruk naar voren gebracht, dat het gestelde doel het volgen eener rigoureuze deflatie-politiek noodzakelijk maakt, waardoor ons relatief veel te hoog prijs- en kostenpeil zich zal moeten aanpassen aan de waardevermindering van het buitenlandse ruilmiddel. Het is verblijdend te kunnen constateeren, dat op velerlei terrein de Regeering doelbewust de consequenties trekt uit het door haar ingenomen standpunt.

Het is juist hierom des te verwonderlijker, dat de prijsdaling van een bepaald artikel wordt aangevoerd als een argument voor belastingheffing. Insteede van de zich t.a.v. een gedeelte van het prijspeil reeds voltrokken hebbende aanpassing met ingenomenheid te begroeten, wordt de prijsdaling door belastingheffing te niet gedaan. Wij zouden daar nog aan toe kunnen voegen, dat de vervoerkosten behooren te vallen onder het begrip productiekosten in den ruimen zin. Ieder is het er over eens, dat de Nederlandsche volkswelvaart slechts dan — zij het dan nog slechts gedeeltelijk — uit de stormen van de economische crisis kan worden gered door met alle middelen te streven naar bevordering van export. Hoe rationeel het ook moge zijn een grooter gedeelte van de binnenlandsche markt dan vroeger voor de binnenlandsche industrie te reserveeren, dit mag de aandacht niet afleiden van het primaire doel onzer economische politiek: handhaving van den export op het hoogst mogelijke bereikbare peil.

Daartoe nu is eerste vereischte, dat ons concurrentievermogen zoo groot mogelijk zij, opdat overal waar niet een volstrekt prohibitive handelspolitiek in den weg treedt, een behoorlijk gedeelte van het buitenlandsche afzetgebied voor het Nederlandsche bedrijfsleven kan worden behouden c.q. veroverd.

Om dit concurrentievermogen zoo groot mogelijk te doen zijn, dienen de productiekosten zoo laag mogelijk te worden gehouden, geen enkel gedeelte daarvan uitgezonderd, ook niet de vervoerkosten. En nu valt het toch wel niet te ontkennen, dat een verhoging van de belasting op motorrijtuigen een nieuwen last legt op het bedrijfsleven. Wij wijzen slechts op het havenbedrijf en de land- en tuinbouw, voor welke bedrijfstakken, die langzamerhand en bloc tot de marginale zijn gaan behooren, iedere nieuwe belasting diende te worden uitgesloten.

Daar het volstrekt onmogelijk is, dat t.a.v. eenzelfde vraagstuk het gelijk aan twee kanten tegelijkertijd kan zijn, dient te worden uitgemaakt, wie ten deze het juiste standpunt inneemt.

Gegeven het feit, dat het stellen van meergenoemde vraag de juistheid impliceert van de stelling, dat ieder vervoermiddel eigen kosten heeft te betalen, is een summier uiteenzetting van vermelde these gewenscht.

Wij staan in dit opzicht geheel aan de zijde van Prof. Mr. F. de Vries, die in zijn lezing op den 7en accountantsdag van de Vereeniging van Gemeentelaccountants, 21 October 1933 te Utrecht gehouden, de stelling poneerde, dat — enkele uitzonderingsgevallen daargelaten, — ieder vervoerbedrijf moet worden opgezet als een onderneming, die naar volledige dekking van alle kosten, door het vervoer veroorzaakt, heeft te streven.

Wel wordt hiertegen aangevoerd, dat vanwege de „indirecte rentabiliteit” der verkeersmiddelen er geen bezwaar behoeft te worden gemaakt om het vervoer tegen niet loonnende vrachtprijzen te bezorgen. De toeneming der productie en de vermeerdering der welvaart daaraan gepaard, zullen de verliezen, op het vervoer geleden, ruimschoots goedmaken en aan de Schatkist, die dan uiteraard die tekorten zou hebben aan te zuiveren, daartoe ook de middelen verschaffen.

Prof. F. de Vries merkt te dien aanzien echter zeer terecht op, dat lage vrachtprijzen zodoende slechts in schijn worden verkregen, daar de werkelijke kosten van het vervoer niet geringer worden; men schrijft slechts een deel er van op eens anders rekening over.

Men staat voor de keuze om de kosten van het vervoer of om te slaan over verzenders en reizigers overeenkomstig de diensten hun bij het vervoer bewezen of ze te verdeelen over de geheele burgerij overeenkomstig de beginselen, volgens welke belastingen worden geheven; beginselen, die geen enkel verband houden met de mate, waarin de voordeelen van bewezen vervoerdiensten door den een of ander worden genoten. Daaruit volgt, dat het laatste alleen geoorloofd zou zijn, wanneer de voordeelen zich gelijkmatig over de geheele samenleving zouden verdeelen en er geen direct aanwijsbaar verband zou bestaan tusschen een vervoerdienst en het nut, dat er voor een bepaald subject uit voortvloeit. Een dergelijk verband is echter in den regel hier wel aanwezig. Het vervoer dient toch allereerst de belangen der afzonderlijke ondernemingen en het voordelig resultaat vloeit allereerst hun toe, die bij deze ondernemingen zijn betrokken. Men zou dus met evenveel recht ieder ander deel der productiekosten ten laste der gemeenschap kunnen brengen om den schijn van goedkope productiekosten te wekken.

Daar bovenstaande redeneering ons inziens moeilijk voor tegenspraak vatbaar is, volgt daaruit de juistheid van de stelling, dat ieder vervoermiddel eigen kosten heeft te dekken.

Bij beschouwingen over het vervoervraagstuk en met name betreffende de kosten-dekking wordt veelal t.a.v. de financiering van den wegeaanleg en het onderhoud der wegen een geheel verkeerd standpunt ingenomen, het standpunt namelijk, dat de auto haar weg reeds moet hebben betaald, als het ware voordat zij er gebruik van maakt. Genoemd standpunt wordt o.a. ingenomen door de Studiecommissie, door de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel ingesteld ter bestudeering van het vervoervraagstuk, welker zeer belangwekkend rapport onlangs is verschenen.

Deze opvatting moet echter o.i. onjuist worden genoemd. *Geëischt kan slechts worden, dat de auto haar weg betaalt in den tijd, gedurende welken zij daarvan gebruik maakt.* De betreffende kosten behooren — wil men tot een juiste rentabiliteitsberekening komen — te worden verdeeld over een aantal jaren, waarin — had men voor den wegeaanleg geleend — een dergelijke leening had moeten zijn afgelost.

In dit verband dient nog de opmerking te worden gemaakt, dat men zich moet voorstellen, dat de inkomsten van het Wegenfonds zullen blijven toenemen, terwijl de uitgaven voor wegeaanleg hieruit ten slotte zullen afnemen. Immers verwacht mag worden, dat binnen afzienbaren tijd geen grootte bedragen voor den bouw van nieuwe wegen meer behoeven te worden beschikbaar gesteld en deze dus beschikbaar

komen voor afbetaling van vroeger gemaakte bouwkosten, waarnaast dan nog bijna uitsluitend middelen zullen behoeven te worden aangewend voor onderhoud en vernieuwing der bestaande wegen.

In het licht van dit alles moge als voorloopige conclusie worden vastgesteld, dat het motor-wegverkeer voldoende opbrengt om de kosten van zijn weg te vergoeden.

DR. J. VAN STAALJ.

REFLATIE IN BELGIË?

In het nummer van 29 Augustus der Economisch-Statistische Berichten werd een artikel opgenomen over „de nieuwe conjunctuurpolitiek in België” waarin gesteld werd: dat de tot dusverre in België gevoerde deflatiepolitiek was vastgelopen en dat tot reflatie met behoud van den gouden standaard was overgegaan.

Dit laatste slaat op de maatregelen door de nieuwe Belgische Regeering genomen ten aanzien van het bankwezen.

Het wil ons nu voorkomen, dat de stelling: „deflatie vastgelopen en overgegaan tot reflatie” in haar beide deelen onjuist is.

De reconstructie van het Kabinet De Broqueville is toch immers juist geschied, omdat men de politiek van deflatie — indien men het vasthouden aan den gouden standaard zoo noemen wil — wenschte voort te zetten. De strijd ging in en buiten het Ministerie om het vraagstuk: devalueeren of niet, en het was bekend dat er veel industriëelen waren en ook bankiers, met de industrie nauw verbonden, die op devaluatie aandrongen: daaruit zou voor hen de redding kunnen komen en anders waren nijverheid en de bij de nijverheid zwaar geïnteresseerde banken verloren.

Neen, was het antwoord van De Broqueville. Voorstanders van devaluatie moesten zijn ministerie verlaten. Een machtigingswet werd aangenomen, waarbij het Kabinet de maatregelen zou kunnen nemen, noodwendig om de politiek van handhaving van den gouden standaard te blijven volgen. Onder die maatregelen stond voorop: steun aan de industrie en aan de banken die door haar belang bij de industrie dreigden vast te loopen.

Niet de deflatie dreigde vast te loopen maar de banken. Daar behoeft men de Belgische banken geen bepaald verwijt van te maken: de steller van het artikel heeft dit ter anderer plaatse zeer juist opgemerkt. De structuur van het bankwezen in België is nu eenmaal door het in aanzienlijke mate belang nemen bij de industrie zóó, dat bij een hevige depressie als de huidige het dreigend gevaar van vast-raken altijd op kan treden.

Gelukkig daarom dat de groote Nederlandsche banken zich in de laatste jaren strikt gehouden hebben aan het karakter van zuivere depositobanken, waardoor zij ook in deze zware tijden een graad van liquiditeit hebben kunnen handhaven die vastraken vrijwel uitsluit.

De vraag zou gesteld mogen worden of devaluatie van den franc de Belgische industrie zoodanig zou hebben geholpen — niettegenstaande contingentteeringen en invoerverboden — dat de banken van haar bevroren credieten zouden zijn bevrijd. De Belgische regeering heeft deze speculatieve politiek niet willen volgen, maar heeft de ontduoijing van die credieten zelf ter hand genomen en onder handhaving van den gouden standaard en onder continueering van hare deflatiepolitiek de banken van haar overlast bevrijd.

Doet zij dit nu door middel van reflatie?

Hiervan is nog niets gebleken. Zij neemt de credieten over en verlaagt voor de industrie de interest. Zij geeft den banken in plaats daarvan liquiditeiten van de eerste orde, opdat zij een balanspositie zullen verkrijgen zooals een goede depositobank die behoort te hebben.

En nu stelt de schrijver, die erkent dat hier van inflatie voorloopig nog geen sprake is: „een verruiming van de bankbiljetten-circulatie zal intreden, indien de banken, ondanks het terugvloeien van deposito's, bij de centrale bank komen voor beleening van de obligaties van de Nationale Vennootschap. Men kan een dergelijke credietverruiming moeilijk inflationistisch noemen, vooral zolang het dekkingspercentage van de Nationale Bank nog boven het wettelijke blijft. Indien daarom de banken nieuwe credieten verleenen, is een dergelijke credietexpansie in de huidige omstandigheden als reflatie met behoud van den gouden standaard te beschouwen.”

Er is in het geheel geen waarschijnlijkheid van groote nieuwe credieten of credietexpansie, althans wij mogen hopen, dat de banken niet dadelijk haar nieuw verworven liquiditeit weer gaan bederven door credietverleening op groote schaal; en dat de industrie, die juist opluchting heeft gekregen doordat dure schulden op korten termijn door goedkoopere schuld op lang zicht zijn vervangen, zich niet haastig in nieuwe schulden gaat steken. Het is ook niet aan te nemen, dat er aanleiding voor zou zijn: immers al deze maatregelen zullen banken en industrie voor ernstige ongelukken kunnen behoeden, maar toch niet een plotseling opleven van de nijverheid te voorschijn kunnen tooveren.

Daarom: geen inflatie en ook geen reflatie. Maar stevigen steun aan hen, wien op den moeilijken weg der deflatie de krachten dreigden te begeven. Het pad tegen den berg op is nu eenmaal steil en moeilijk.

K. P. VAN DER MANDELE.

GOUDAFGIFTE VOOR DE VEREENIGDE STATEN.

De mededeeling enkele dagen geleden door de Directie van De Nederlandsche Bank bekend gemaakt, dat in de toekomst deze instelling goud zal afgeven voor arbitrage naar de Vereenigde Staten, indien de koers van den Dollar daartoe aanleiding geeft, d.w.z. het goudexportpunt heeft bereikt, is op het oogenblik, allerminst van acute beteekenis. De Dollarkoers beweegt zich integendeel dicht in de nabijheid van het goudinvoerpunt, hetgeen dan ook kort geleden inderdaad aanleiding heeft gegeven tot goudimporten uit New-York, goud dat intusschen niet 'zijn weg naar de kelders onzer centrale bank heeft gevonden, doch werd behouden door de arbitrageerende banken. En toch kan men tot op zekere hoogte zeggen, dat deze lage Dollarstand en de daaruit voortvloeiende goudinvoer, de directe aanleiding zijn geweest tot het treffen van de vorenvermelde voorziening voor het tegenovergestelde geval van hoogen Dollarkoers.

Immers was is het geval? Zooals bekend, berust in geval van negatieve betalingsbalans de pariteitshandhaving van onze munt sedert de wederinvoering van den gouden standaard in 1925 op de verplichting, die De Nederlandsche Bank toenmaals tegenover de regering op zich heeft genomen om goud voor export te verkoopen, zodra de wisselkoersen daartoe aanleiding geven. Die goudafgifte geschiedde echter alleen voor die gevallen, waarin het betrof export met bestemming naar landen, die op hun beurt, in geval van wijziging der wisselkoersverhouding bij het bereiken van het goudexportpunt door den Gulden, ook weer vrijelijk goud afgaven voor uitvoer hierheen. Een „gold-bullion”-standaard dus op reciprociteitsbasis. De landen, die vroeger aan dien eisch voldeden, hebben juist sedert 1931 voor een groot deel den gouden standaard verlaten, terwijl verschillende landen, die wel hun muntpariteit handhaafden, toch niet de absolute verplichting tot goudafgifte kenden. Dientengevolge was sedert den val van den Dollar practisch onze heele goudarbitrage in voorkomende gevallen, d.w.z. wanneer internationaal de Gulden meer aangeboden was dan gevraagd, georiënteerd op Parijs. De Banque de France voldeed volkomen aan den door De Nederlandsche Bank gestelden eisch van recipro-

que goudafgifte. Deze instelling was zelfs in haar afgiftepolitiek buitengewoon vrijgevig; zij bond het land van bestemming niet aan wederkeerigheid, doch maakte Parijs tot een absolute vrije goudmarkt, zooals vroeger Londen die was geweest, door zelfs onafhankelijk van de wisselkoersen goud af te geven aan ieder die bankpapier of saldo bij de Banque de France zelve aanbood.

Wat nu het betalingsverkeer met de Ver. Staten betreft, ligt het geval ietwat eigenaardig. Op 31 Januari jl. werd met de overdracht van den goudvoorraad der reservebanken aan de schatkist de de-jure-stabilisatie van den Dollar een feit. Op basis van den nieuwen goudinhoud van den Dollar (15⁶/₂₁ grain met een gehalte van 0,9) verklaarde de schatkist, die op het punt van de pariteitshandhaving in de plaats der reservebanken was getreden (al moet zij dan ook voor de goudafgifte gebruik maken van het intermediair der banken, die immers de goudcertificaten bezitten), zich bereid tot aankoop en afgifte van goud tot den prijs van \$ 35,— per troy-ounce met een kostenaf trek van $\frac{1}{4}$ pCt. voor aan- zoowel als verkoop. Deze bereidverklaring om goud tot vasten prijs ook weer af te geven, wanneer de wisselkoersen daartoe aanleiding geven was feitelijk de eisch, welken De Nederlandsche Bank zooals bovenvermeld stelt, en uit dien hoofde zou men dan ook hebben kunnen verwachten, dat toen reeds onze centrale bank goud met bestemming voor New-York zou hebben prijsgegeven. Dit is echter niet het geval geweest, integendeel toen bijna onmiddellijk na de Dollarstabilisatie hier een omvangrijke vraag naar goud ontstond, weigerde De Nederlandsche Bank afgifte voor Amerika. Destijds, in de maand Februari, bleef de notering van den Dollar zeer geruimen tijd meerdere procenten boven het theoretisch goudexportpunt genoteerd.

De eenige aanleiding tot de genoemde weigerachtige houding van onze centrale bank kan geweest zijn het gebrek aan vertrouwen in de bonafide tenuitvoerlegging door de Amerikaansche regering van de toezegging inzake goudafgifte voor export. Dat men niet onvoorwaardelijk daarin vertrouwd was toen volkomen begrijpelijk. De monetaire politiek van de Ver. Staten was getuige geweest van zulk een frappante opeenvolging van frontveranderingen, van heele en halve toezeggingen, die niet gestand werden gedaan, dat deze plotselinge stabilisatie nauwelijks au serieux werd genomen, vooral omdat de desbetreffende verordening nog steeds de mogelijkheid overliet voor een verdere depreciatie van den Dollar met rond 10 pCt. tot 50 pCt. van de oude goudwaarde. De indruk, dien deze maatregel destijds algemeen vestigde, was dat men wel definitief een stijging van den Dollarkoers boven 60 pCt. van de oude pariteit wilde uitschakelen, maar van een verdere daling geenszins afkeerig was. Onder die omstandigheden hechte men aan de toezegging tot aankoop van goud veel meer waarde dan aan die van verkoop. Er deden dan ook al dadelijk geruchten de ronde, dat de gestelde voorwaarde voor goudafgifte, nl. „wanneer de wisselkoersen daartoe aanleiding geven” (in feite volkomen dezelfde voorwaarde die bij ons de centrale bank stelt) als sabotagemiddel zou worden aangewend, dat men nl. bij de calculatie der goudexportpunten buitengewoon ruime marges in acht zou nemen. Hoe dit ook zij, het is begrijpelijk dat onder die omstandigheden De Nederlandsche Bank van de reciprociteit der Ver. Staten bij de internationale goudbeweging vooralsnog geen al te hoogen dunk had en de kat uit den boom wilde kijken.

Intusschen is er in de wettelijke bepalingen noch ten onzent, noch in de Ver. Staten eenige wijziging gekomen, zoodat de plotseling gewijzigde houding van De Nederlandsche Bank op het eerste gezicht ietwat vreemd aandoet. Daarbij moet men echter bedenken, dat deze heele kwestie, zooals uiteengezet, niet be-

rust op wettelijke monetaire bepalingen, doch *uitsluitend op de feitelijke omstandigheid* van de reciprociteit der tegenpartij. En ten aanzien van die feitelijke omstandigheid nu zijn wij juist in de laatste weken wat verder gekomen. Het feit van de goudafgifte door de schatkist der Ver. Staten met bestemming voor Nederland heeft zich voorgedaan! En aangezien de eenige hinderpaal in het kader van onze goudafgiftepolitiek gelegen was in twijfel in die feitelijke omstandigheid, was er gereede aanleiding om de houding in deze te herzien. Wellicht heeft men het trouwens niet bij dit empirische bewijs van de vrije afgifte door de Amerikaansche schatkist gelaten en zich door de schatkist de verzekering laten geven, dat ook in de toekomst, behoudens natuurlijk wetswijzigingen, deze politiek zal worden gevolgd.

De consequenties van de jongste toezegging van De Nederlandsche Bank moet men inmiddels niet overschatten. Inderdaad zal het gevolg zijn, dat er weer een „rechtstreeksche pariteit” tusschen Dollar en Gulden zal ontstaan, maar ook tot nu toe bestond zulk een pariteit zij het dan indirect, in driehoeksarbitrage via Parijs. Immers het voorbeeld van de goudbeweging in Februari toen vrijwel onmiddellijk na de Dollarstabilisatie ook hier te lande een goud-drainage ontstond, heeft duidelijk gedemonstreerd, hoe toch goud, door De Nederlandsche Bank afgegeven, in de Ver. Staten te land komt. Het moest daartoe alleen een omweg over Parijs maken. Was er in Amerika een surplus aanbod aan Guldens, dat niet kon worden geabsorbeerd door een tekort aan die valuta elders, dan moest voorheen verkoop van het surplussaldo in Parijs plaats vinden, opdat goud van hier naar Parijs werd verscheept en vandaar naar New-York. In de toekomst zal die omweg overbodig zijn. Van principiële betekenis kan dus deze maatregel pas worden, indien b.v. door wijziging van de goudpolitiek der Banque de France de goudafgifte door onze centrale bank voor dat land wordt stopgezet, zoodat daarmee ook de indirecte arbitrage op New-York zou komen te vervallen. Zolang dat nog niet is gebeurd, heeft de maatregel althans voor den Dollarkoers hier te lande slechts gradueele betekenis, door het afsnijden van den omweg over Parijs is het goudexportpunt een fractie lager komen te liggen.

Het goudexportpunt in directe arbitrage Amsterdam—New-York belooft, al naar het transportmiddel wat men kiest, van tusschen de *f* 1,4751 en *f* 1,4763.
C. A. K.

DE MILLIOENENNOTA.

De bij de Tweede Kamer ingediende „Nota, betreffende den toestand van 's Rijks financiën”, behelst de volgende beschouwingen over den financiële toestand van het land.

D I E N S T J A A R 1931.

De definitieve cijfers van het dienstjaar 1931, zoodat deze zijn opgenomen in de ingevolge artikel 86; 2de lid, der Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1927, No. 259) samengestelde en door de Algemeene Rekenkamer goedgekeurde algemeene rekening, zijn als volgt:

	Titel A	Titel B	Totaal
	Gewone dienst	Kapitaaldienst	
Ontvangst.	<i>f</i> 557.557.492,02 ⁵	<i>f</i> 144.496.986,71 ⁵	<i>f</i> 702.054.478,74
Uitgaven.	„ 603.157.159,02 ⁵	„ 235.692.523,44	„ 838.849.682,46 ⁵
Tekort ..	<i>f</i> 45.599.667,—	<i>f</i> 91.195.536,72 ⁵	<i>f</i> 136.795.203,72 ⁵

D I E N S T J A A R 1932.

De cijfers, opgenomen in de ingevolge art. 86, 2de lid, der Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1927 (No. 259) samengestelde en door de Alg. Rekenkamer goedgekeurde algemeene rekening van het dienstjaar 1932 zijn als volgt:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven	<i>f</i> 591.216.718,47 ⁵
Middelen	„ 515.168.165,35 ⁵
Nadeelig saldo	<i>f</i> 76.048.553,12

Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven	<i>f</i> 487.750.884,12 ⁵
Middelen	„ 660.061.597,23
Voordeelig saldo	<i>f</i> 172.310.713,10 ⁵

Het tekort op den *gewonen* dienst werd in de vorige Nota gesteld op *f* 77.304.711,99. Thans blijkt een tekort aanwezig van *f* 76.048.553,12. Dit gunstig verschil is toe te schrijven aan eene wijziging zoowel in de cijfers der uitgaven, als in die der ontvangsten. Ten vorigen jare werd voor de uitgaven van den *gewonen* dienst een voorloopig totaalcijfer genoemd van *f* 593.141.693,70. Dit totaal is thans nader vastgesteld op *f* 591.216.718,47⁵, gevende eene vermindering van *f* 1.924.975,22⁵, voornamelijk toe te schrijven aan lagere totalen voor de hoofdstukken Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, Defensie en Waterstaat. De opbrengst der *gewone* middelen vertoont, in vergelijking met het bedrag, ten vorigen jare als voorloopige uitkomst vermeld, eene daling van *f* 668.816,35⁵. De *gewone* middelen werden ten vorigen jare opgenomen met een totaalcijfer van *f* 515.836.981,71, tegen thans *f* 515.168.165,35⁵. Als voornaamste oorzaken kunnen genoemd worden: een lagere opbrengst van de inkomstenbelasting en van de rechten op den invoer.

D I E N S T J A A R 1933.

De voorloopige gegevens leveren de volgende uitkomst op:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven	<i>f</i> 574.104.437,—
Middelen	„ 515.838.484,30
Nadeelig saldo	<i>f</i> 58.265.952,70

Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven	<i>f</i> 389.143.176,17
Middelen	„ 546.477.535,29
Voordeelig saldo	<i>f</i> 157.334.359,12

Becijferd tekort op den *gewonen* dienst 1933
ruim *f* 58 miljoen.

Het voor het jaar 1933 op den *gewonen* dienst becijferd nadeelig saldo bedraagt, blijkens vorenstaand overzicht, *f* 58.265.952,70.

Blijkens de aanvankelijk toegestane begrotingen werd aan *gewone* uitgaven geraamd *f* 572.643.737 en aan *gewone* middelen *f* 518.223.483. Aanvankelijk werd dus een nadeelig saldo verwacht van *f* 54.420.254.

In de ontvangsten waren o.a. geraamd *f* 26.000.000 voor opcenten op alle invoerrechten en op den accijns op bier en *f* 10.000.000 voor de weeldeverteringsbelasting.

Gedurende de behandeling van het betreffende opcentenontwerp in de Tweede Kamer der Staten-Generaal werden daarin belangrijke wijzigingen aangebracht. De opcentenheffing op de invoerrechten werd beperkt tot een deel der tariefposten en die op den accijns op bier teruggebracht tot de helft van het aanvankelijk voorgestelde aantal. Daarentegen werd tot de heffing van een twintigtal opcenten op den suikeraccijns overgegaan. Het resultaat van een en ander was, dat de raming der ontvangsten met *f* 3.200.000 moest worden verminderd. Waar voorts de weeldeverteringsbelasting niet tot stand kwam, moest de raming opnieuw met *f* 10 miljoen worden verlaagd. Het oorspronkelijk geraamde bedrag moest derhalve in totaal met *f* 13.200.000 worden verminderd en op *f* 505.023.483 worden gebracht. In werkelijkheid hebben de Middelen *f* 515.838.484,30 opgebracht, derhalve *f* 10.815.001,30 méér.

De uitgaven waren, gelijk hierboven gezegd, op *f* 572.643.737 geraamd. Hiervan moet *f* 11.500.000 worden afgetrokken wegens een nader ingevoerde salarisverlaging, zoodat het totaal zou dalen tot *f* 561.143.737. Uitgegeven is *f* 574.104.437, derhalve *f* 12.960.700 méér. Hiervan komt p.l.m. *f* 2.000.000 voor steun aan noodlijdende gemeenten, p.l.m. *f* 7.000.000 voor rente van vlottende en geconsolideerde schuld en kosten van uitgifte van leeningen en p.l.m. *f* 3.700.000 voor hogere uitkeering aan het Gemeentefonds, met welke uitgaven bij het indienen van de begroting nog geen rekening kon worden gehouden.

Onderstaande staat geeft een overzicht van de thans in de begrooting vermelde cijfers:

1933	Titel A.	Aanvankelijk Voorloopig Gewone dienst toegestaan	Verschuif en oorzaak resultaat	Verschil	en oorzaak
Uitgaven ...	f 572.643.737	f 574.104.437	f 1.460.700	meer uitgegeven dan oorspronkelijk toegestaan	
Ontvangsten	„ 518.223.483	„ 515.838.484	„ 2.354.999	lagere opbrengst dan de raming	
Nadeel.saldo	f 54.420.254	f 58.265.953	f 3.845.699	ongunstiger uitkomst dan aanvank. verw.	

Onder het bedrag van f 518.223.483, waarop de gewone middelen aanvankelijk waren geraamd, was begrepen eene som ad f 387.342.000 aan middelen, opgenomen in den maandelijkschen middelenstaat, benevens f 130.381.483 aan niet tot deze groep behorende ontvangsten.

Nu bij de wet van 14 December 1933 (*Staatsblad* No. 692) tot wijziging van de Comptabiliteitswet een ander systeem van afboeking der rekeningssaldi is ingevoerd, acht de ondergeteekende het aangewezen om de vermelding in de Millioenennota van de saldi der laatste jaren bij dit systeem te doen aansluiten. Daarom heeft hij in plaats van de tot dusver gebruikelijke opgave der saldi van de laatste twintig jaar, thans opgenomen een opgave van het saldo volgens de laatste afboekingswet en van de daaropvolgende jaarsaldi.

Dienst-jaren.	Voor- of na-deelge saldi van den gewonen dienst	Voor- of na-deelge saldi v. d. kapitaal-dienst	Opbrengst van geldleeningen
Nad. saldi *	Titel A	Titel B	
1929	— nihil	— 141.853.777,06	—
1930	+ 58.207.904,82	— 158.773.136,57	42.000.000,—
1931	+ 27.942.986,41 ⁵	— 43.556.316,54	—
1932	— 45.599.667,—	— 131.288.888,22 ⁵	40.093.351,50
1933	— 76.048.553,12	— 333.553.937,20 ⁵ 1)	505.864.650,31
1934	— 58.265.952,70	— 341.538.640,88 ¹)	498.873.000,—

*) Nadeelig saldo volgens de laatste afboekingswet (wet van 14 December 1933 (*Staatsblad* No. 692)).

DIENSTJAAR 1934.

Wat het loopende dienstjaar 1934 betreft, zij, wat den gewonen dienst betreft, het volgende mededeeld.

De uitgaven belopen volgens de vastgestelde begrooting f 731.051.364, de middelen bedragen (met inbegrip van f 76.398.000 wegens verlenging van in 1934 aflopende heffingen) f 539.844.818, zoodat het nadeelig saldo kan worden gesteld op f 191.206.546.

Dit tekort zou op de volgende wijze worden gedekt:

1o. Nieuwe middelen	f 106.519.000 ²⁾
2o. Vermindering van uitgaven	„ 84.150.000
	<u>f 190.669.000</u>

Geraamd nadeelig saldo over 1934 f 30 millioen.

Wat aan nieuwe middelen en vermindering van uitgaven tot heden is gerealiseerd, moge uit het volgende overzicht blijken:

De raming der uitgaven kan thans als volgt worden verminderd wegens:

1o. de salariskorting volgens het oorspronkelijk plan groot f 15.750.000, doch tengevolge van nader aangebrachte mitigatie te ramen op ..... f 10.017.613

2o. besparing tengevolge van de groote conversie van Staatsschuld na aftrek van de kosten, en van de uitgaven voor de 2de leening 1933, waarvoor op de oorspronkelijke begrooting geen gelden waren aangevraagd ..... „ 14.843.578

¹⁾ Bij de in kolom 3 opgenomen nadeelige saldi van den kapitaaldienst dient in aanmerking te worden genomen, dat ten laste van dien dienst in de jaren 1932 en 1933 voor versterkte aflossing wegens conversie van Staatsschuld is uitgegeven resp. f 299.472.000 en f 184.327.000, terwijl in dat laatste jaar eveneens f 115.000.000 als geldleening aan Indië werd verstrekt.

²⁾ Hieronder waren niet begrepen de verhoogde heffingen ten bate van het Verkeersfonds, daar deze budgetair niet als een verhoging van middelen, maar als een indirecte verlaging der verkeersuitgaven waren geconstrueerd.

3o. de korting op de uitkeering aan de gemeenten uit het Gemeentefonds ad f 7.216.667
 4o. het vervallen der bijdrage aan het Spoorwegpensioenfonds (Wet van 28 December 1933) (*Staatsblad* No. 744) .. „ 9.140.000
 5o. overbrenging van aflossing Staatsschuld naar den Kapitaaldienst ..... „ 27.500.000
 Totaal vermindering van uitgaven ... f 68.717.858

De *Middelenraming* kan worden vermeerderd met:

Nieuwe heffingen ..... „ 92.420.000
 Tezamen ... f 161.137.858

Het oorspronkelijk geraamd nadeelig saldo beliep ..... f 191.206.546
 Te verminderen met ..... „ 161.137.858
f 30.068.688

Dit nadeelig saldo is te verklaren door:

b Het niet tot stand komen van het Verkeersfonds; waarvan een gunstige uitkomst was verwacht van ..... f 32.500.000
 Mindere salariskorting ..... „ 5.732.387
 Mindere totstandkoming van nieuwe heffingen ..... „ 14.099.000
 Mindere opbrengst korting uitkeeringen gemeentefonds ..... „ 1.183.333
 Het bedrag, dat na totstandkoming van het volledige dekkingsplan nog ongedekt zou zijn gebleven ..... „ 537.546
f 54.052.266

Daarentegen kwam tot stand de conversie, waarop in het dekkingsplan niet was gerekend (zie boven) f 14.843.578
 terwijl in afwachting van de totstandkoming van het Verkeersfonds de uitkeering aan het spoorwegpensioenfonds tijdelijk werd stopgezet ..... „ 9.140.000
 „ 23.983.578

derhalve resteert, gelijk hierboven aangegeven, nog een tekort ad ..... f 30.068.688

Intusschen mag niet onvermeld blijven, dat naar het zich laat aanzien, het werkelijk tekort voor het dienstjaar 1934 groter zal zijn, dan bovenstaand cijfer aangeeft, omdat de opbrengst der middelen — in het bijzonder doordat de omzetbelasting nog niet tot haar volledige werking is gekomen — bij de raming ten achter zal blijven.

DIENSTJAAR 1935.

Teneinde een duidelijk overzicht te geven van de raming der uitgaven en der middelen van genoemd dienstjaar, in vergelijking met de bedragen, welke aanvankelijk voor 1934 zijn toegestaan, en geraamd, moge worden verwezen naar de bijlagen A en B dezer nota (zie volgende pagina)...

Titel A. Gewone dienst.

in uitgaven ..... f 724.357.807
 in inkomsten ..... „ 631.364.921
 zoodat een nadeelig saldo is geraamd v. f 92.992.886

Algemeene opmerking.

Aan de bespreking van de voornaamste wijzigingen in de ramingen van ieder hoofdstuk afzonderlijk mogen eenige opmerkingen van algemeene beteekenis voorafgaan.

Evenals zulks ten vorigen jare is geschied, is de begrooting ontworpen overeenkomstig den toestand, die zou intreden, indien geen enkele wettelijke voorziening zou worden getroffen. Voor zoover derhalve in het verleden tijdelijke maatregelen zijn getroffen, die, zonder de nadere tusschenkomst van den wet-

Bijlage A

ALGEMEENE VERZAMELSTAAT DER RIJKSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1935.

TITEL A. GEWONE DIENST

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1935.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1934.	Verschil tusschen de raming voor 1935 en de bedragen toegestaan (geraamd) voor 1934.		Vermoedelijk be-loop der uitgaven en vermoedelijke opbrengst der Middelen voor 1933.
			Meer.	Minder.	
UITGAVEN.					
Totalen der titels A van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.					
Hidst. I Huis der Koningin	f 1.550.000,—	f 1.850.000,—		f 300.000,—	f 1.667.540,27
" II Hooge Colleges van Staat en Kabinet d. Koningin	" 1.896.193,—	" 1.931.280,—		" 35.087,—	" 1.752.773,24
" III Buitenlandsche Zaken	" 3.608.000,—	" 3.622.933,—		" 14.933,—	" 3.425.235,01
" IV Justitie	" 25.990.624,—	" 26.470.149,—		" 479.525,—	" 25.985.652,10
" V Binnenlandsche Zaken	" 17.027.106,—	" 13.218.751,—	f 3.808.355,—		" 10.745.494,—
" VI Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	" 148.132.800,—	" 154.318.676,—		" 6.185.876,—	" 155.144.383,36
" VIIA Nationale Schuld	" 146.712.887,—	" 97.372.201,—	" 49.340.686,—		" 85.361.736,54
" VIIB Financiën	" 80.718.003,—	" 143.075.705,—		" 62.357.702,—	" 65.854.746,81
" VIII Defensie	" 87.712.505,—	" 87.887.213,—		" 174.708,—	" 87.604.142,—
" IX Waterstaat	" 60.100.482,—	" 75.341.751,—		" 15.241.269,—	" 62.780.334,51
" X Econ. Zaken	" 12.770.831,—	" 11.888.714,—	" 882.117,—		" 11.970.203,72
" XA Sociale Zaken	" 121.086.857,—	" 109.329.740,—	" 11.757.117,—		" 56.080.388,—
" XI Koloniën	" 17.021.519,—	" 4.714.251,—	" 12.307.268,—		" 5.725.041,—
" XII Onvoorziene Uitgaven	" 30.000,—	" 30.000,—			" 6.766,44
	f 724.357.807,—	f 731.051.364,—	f 78.095.543,—	f 84.789.100,—	f 574.104.437,—
				" 6.693.557,—	
MIDDELEN.					
Totaal van den ramingstaat (titel A).	f 631.364.921,—	f 463.446.818,—	" 167.918.103,—		" 515.838.484,30
Voordeelig saldo					
Nadeelig saldo	f 92.992.886,—	f 267.604.546,—			f 58.265.952,70

TITEL B. KAPITAALDIENST.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1935.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1934.	Verschil tusschen de raming voor 1935 en de bedragen, toegestaan (geraamd) voor 1934.		Vermoedelijk be-loop der uitgaven en vermoedelijke opbrengst der Middelen voor 1933.
			Meer.	Minder.	
UITGAVEN.					
Totalen der titels B van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.					
Hidst. V. Binnenl. Zaken	f 10.070.400,—	f 11.455.700,—		f 1.385.300,—	f 9.937.514,—
" VIIA. Nationale Schuld	" 780.000,—	" 780.000,—			" 300.107.000,—
" VIIB. Financiën	" 22.573.356,—	" 35.732.826,—		" 13.159.470,—	" 56.888.561,22
" VIII. Defensie	" 287.000,—	" 163.000,—	f 124.000,—		" 327.839,—
" IX. Waterstaat	" 24.567.430,—	" 24.801.000,—		" 233.570,—	" 21.654.067,64
" X. Econ. Zaken	" 350.000,—	" 450.000,—		" 100.000,—	" 228.194,31
	f 58.628.186,—	f 73.382.526,—	f 124.000,—	f 14.878.340,—	f 389.143.176,17
				" 14.754.340,—	
MIDDELEN.					
Totaal van den ramingstaat (titel B).	" 21.765.276,—	" 22.475.622,—		f 710.346,—	" 546.477.535,29
Voordeelig saldo					
Nadeelig saldo	f 36.862.910,—	f 50.906.904,—			f 157.334.359,12

GEHEELE DIENST.

SALDI.	Geraamd voor 1935.	Vastgestelde begrooting 1934.	Vermoedelijke uitkomst dienst 1933.
Voordeelig saldo titel A			
Nadeelig saldo " A	f 92.992.886,—	f 267.604.546,—	f 58.265.952,70
Voordeelig saldo " B			" 157.334.359,12
Nadeelig saldo " B	" 36.862.910,—	" 50.906.904,—	—
Voordeelig saldo Geheele dienst			f 99.068.406,42
Nadeelig saldo " "	f 129.855.796,—	f 318.511.450,—	—

gever, hun invloed op het begrotingsjaar 1935 niet of niet meer ten volle zullen doen gelden, is de begrooting ingericht alsof deze maatregelen op het daarvoor thans bepaalde tijdstip zullen afloopen, ook al ligt het in het voornemen der Regeering ter zake nadere voorzieningen voor te stellen. Van deze nadere voorzieningen wordt dan, evenals dit bij de indiening der begrooting voor 1934 geschiedde, in het dekkingsplan melding gemaakt. Tot deze maatregelen behoren de tijdelijke korting op de uitkeeringen uit het gemeentefonds, de tijdelijke heffing van opcenten op de gemeentefondsbelasting en de vermogensbelasting

en de tijdelijke vermindering der bijdragen aan het Invaliditeitsfonds en het Ouderdomsfonds.

Analyseering van het geraamd tekort over 1935.

Een vergelijking der begrotingspositie van 1934 met die van 1935 leert, dat het bovengemeld tekort van f 93 miljoen in zijn hoofdbestanddeelen als volgt is te ontleden:

Indien de omstandigheden gelijk gebleven waren, zou het tekort voor 1935 gelijk moeten zijn aan het bedrag, dat op de begrooting 1934 ongedekt is gebleven.

Blijkens bovenstaande uiteenzetting be- draagt dit ..... f 30.068.688

Dit cijfer moet worden vermeerderd uit hoofde van:

Aflopen der tijdelijke korting op de uitkeeringen uit het gemeentefonds.

De invloed dezer korting op het budget 1934 bedraagt ..... f 7.216.667

Op het budget 1935 ..... „ 3.608.333

Verschil .... „ 3.608.334

Aflopen der tijdelijke heffing van op- centen op de gemeentefondsbelasting en de vermogensbelasting.

De invloed van deze heffing op het bud- get 1934 belooft ..... f 23.393.000

Op het budget 1935 ..... „ 8.130.000

Verschil .... „ 15.263.000

Aflopen van een gedeelte der tijdelijke vermindering bijdrage Invaliditeits- fonds en Ouderdomsfonds ..... „ 11.870.000

Niet overbrengen naar den Kapitaal- dienst ..... „ 27.500.000

zijnde het bedrag wegens de aflossing van Staatsschuld, dat in het jaar 1934 ten laste van den kapitaaldienst is gebracht. Het zou niet verantwoord zijn, deze handelwijze in 1935 te herhalen, omdat zij haar rechtvaardiging vond in de omstan- digheid, dat in de achter ons liggende jaren op onze leeningen uit den oorlogstijd in zeer sterke mate was afgelost, een omstan- digheid, die thans echter blijvend is ver- disconteerd, toen bij de laatste conversie de aflossingstermijn van deze leeningen de facto aanmerkelijk is verlengd.

Bijdrage aan Nederlandsch-Indië ..... „ 12.000.000

De financiële toestand van Neder- landsch-Indië maakt het volstrekt onver- middelijk, dat het Moederland directe fi- nanciële hulp verleent. Voor deze hulp- verleening is de vorm gekozen van een bijdrage in de kosten der vloot.

De verdeling der kosten van de Ko- ninklijke Marine tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië voldeed toch reeds se- dert geruimen tijd niet aan redelijke eischen. Zoolang de financiële toestand van Nederlandsch-Indië zich daartegen niet verzette, kon daarin worden berust, al kon dit den toestand zelf niet recht- vaardigen. Bij de bestaande financiële omstandigheden mag dit, naar het oor- deel der Regeering, niet langer worden be- stendigd. Zij is voorts van meening, dat een juiste verhouding budgetair op de meest zuivere wijze wordt uitgedrukt, in- dien de kosten van de Marine in Neder- landsch-Indië op de Nederlandsch-Indische begrooting komen en die van de Marine in het Moederland op de begrooting van Defensie. Op het XIde Hoofdstuk der Rijks- begrooting zal dan een bedrag moeten wor- den gebracht als vergoeding voor de door Nederlandsch Oost-Indië voor de Marine te maken kosten. Het ligt in de bedoeling de grootte van dit bedrag jaarlijks te bepalen, rekening houdende met den financiële toestand der beide gebiedsdeelen, met dien verstande echter, dat de bijdrage van het Moederland ten minste 50 pCt. zal bedra- gen van hetgeen terzake op de Indische begrooting wordt uitgetrokken.

Op grond van een en ander is een bedrag van f 3.770.800 van Hoofdstuk VIII over- gebracht naar de Indische begrooting, waartegenover de post onder de Middelen wegens aandeel van Nederlandsch-Indië in de kosten van den vlootbouw, ten bedrage van f 2.105.000 is komen te vervallen. In plaats daarvan is thans op Hoofdstuk XI een bedrag gebracht van f 12.000.000, we- gens bijdrage aan Indië in de kosten van

de Marine, hetgeen overeenkomt met 60 pCt. van het op die begrooting voor dit doel geraamde bedrag.

Totaal .... f 100.310.022

Daarentegen wordt het budget 1935 gunstig beïnvloed, omdat de conversie, die na aftrek van de kosten voor 1934 een bate heeft opgeleverd van bijna f 15 miljoen, in 1935 een bate zal geven van ongeveer f 24 miljoen, al- zoo meer rond ..... „ 9.000.000

f 91.310.022

Het totaal geraamde tekort voor 1935 bedraagt ..... „ 92.992.886

Verschil .... f 1.682.864

Laatstgemeld verschil is het resultaat van een groot aantal vermeerderingen en verminderingen in de raming der afzonderlijke hoofdstukken der begroo- ting en in de opbrengst der afzonderlijke middelen. Thans moge de gebruikelijke specificatie van de wijzigingen in de verschillende onderdeelen der be- grooting volgen.

MIDDELEN.

Omtrent de raming der middelen moge het navol- gende worden medegedeeld.

De middelenraming 1934 is thans geworden als volgt:

Middelen volgens de ingediende begrooting, vermeer- derd met f 60.138.000, wegens verlenging van hef- fingen ..... f 523.584.818

Nieuwe heffingen ..... „ 92.420.000

Middelen overgebracht van het Leening- fonds ..... „ 14.058.064

Saldo van nog te verwerken verhoogin- gen en verlagingen van verschillende middelenposten ..... „ 154.040

Totaal .... f 630.216.922

De gewone middelen voor 1935, zooals deze zijn verwerkt in den ramingstaat

zij wijzen een totaal aan van ..... „ 631.364.921

alzo ..... f 1.147.999

meer.

Ook thans zijn, wat de niet-kohierbelastingen aan- gaat, de middelen als regel geraamd naar de op- brengst over het voorafgaande jaar, vermeerderd en verminderd met het — tot een jaarbedrag herleid — accres of decres van elk middel over de eerste helft van het loopende jaar.

Voor de verdere toelichting der middelenraming moge worden verwezen naar de Memorie van Toe- lichting op het ontwerp der Middelenwet.

Kapitaaldienst.

De Kapitaaldienst wijst voor 1935 een totaal in uit- gaven aan van ..... f 58.628.186 en in ontvangsten van ..... „ 21.765.276

zoodat het nadeelig saldo bedraagt ..... f 36.862.910

Voor 1934 is geraamd:

uitgaven ..... f 73.382.526

ontvangsten ..... „ 22.475.622

nadeelig saldo 1934 .... f 50.906.904

Ter toelichting van de voornaamste verschillen zij het volgende aangeteekend:

Op Hoofdstuk V is minder uitgetrokken voor kapitaalverstreking aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie f 1.390.500.

Op Hoofdstuk VIIB is minder uitgetrokken voor aankoop van Staatsschuld voor het Muntfonds f 6.000.000, voor voorschotten ingevolge de Woning- wet f 8.000.000 en voor voorschot aan het Wegen- fonds f 3.000.000. Daartegenover is nieuw uitgetrok- ken f 5.000.000 voor voorschotten aan gemeenten, ten- einde deze in staat te stellen aan particuliere bouwers geldleeningen te verstrekken onder verband van tweede hypotheek.

Op Hoofdstuk IX is minder aangevraagd: f 3.433.000 voor aanleg van het Julianakanaal, f 1.200.000 voor scheepvaartkanalen naar Twente, f 1.770.000 voor uitkeering aan de Staatsmijnen, daarentegen f 4.300.000 méér voor de scheepvaartverbinding Amsterdam—Boven-Rijn en f 2.672.000 voor de verbetering van de spoorwegtoestanden in A'dam.

Wat de middelen betreft, is de lagere raming in hoofdzaak het gevolg van minder ontvangst op Hoofdstuk IX (Waterstaat en afd. Spoor- en Tramwegen).

MAATREGELEN TOT DEKKING VAN HET TEKORT VAN BIJNA f 93 MILLIOEN.

Thans moge de aandacht worden verzocht voor de verschillende dekkingsmaatregelen, waardoor naar het oordeel der Regeering het tekort zal kunnen worden opgeheven.

A. Uitgaven.

1o. Eene vermindering der op het Rijksbudget drukkende lasten ter zake van pensionneering van het Overheidspersoneel ten bedrage van .. f 3.000.000,—

Deze vermindering betreft in de eerste plaats eene verlaging van de ingevolge art. 168a der Pensioenwet aan het Pensioenfonds verschuldigde annuïteit, welke voor 1935 opnieuw wettelijk dient te worden vastgesteld. In afwachting hiervan is zij voor 1935 uitgetrokken op een bedrag van f 28.400.000.

In de tweede plaats betreft deze vermindering een verlaging van de ingevolge het 1e lid van art. 36, sub b, door de contribuabelen¹⁾ van het Pensioenfonds aan dit fonds verschuldigde bijdrage voor gezinspensioen, waartegenover ten bate van het Fonds door de gepensioneerden een bijdrage voor gezinspensioen verschuldigd zal worden.

In de laatste jaren zijn de salarissen der ambtenaren meermalen verlaagd. Waar voor de pensioenen eene annuïteit en eene doorlopende bijdrage zoowel voor het gezins- als het eigen pensioen aan het Pensioenfonds moet worden betaald, welke betaling een belangrijk bedrag vormt, acht de Regeering ook verlaging van deze uitgaven noodzakelijk.

De Regeering meent, dat het niet onredelijk is ook de gepensioneerden eenigszins tot deze verlaging van uitgaven te doen bijdragen. Naar hare meening zou dat kunnen geschieden door te bepalen, dat de bijdrage voor gezinspensioen, waarvan zij na pensionneering thans zijn vrijgesteld, blijft doorloopen.

Gevolg van dezen maatregel is, dat de door de contribuabelen van het fonds te betalen bijdrage voor het gezinspensioen kan worden verlaagd, welke verlaging uit den aard der zaak ook op het budget van de gemeenten, provinciën, enz. van invloed zal zijn.

Een wetsontwerp tot regeling van de beide boven aangehaalde onderwerpen zal binnenkort worden ingediend.

2o. Verschillende besparingen op Hoofdstuk VI, o.a. vermindering van uitgaven ter zake van wachtgeld voor het O.L.O. en B.L.O., bezuiniging op de onderwijsopleiding, verhooging van den toelatingsleeftijd en concentratie van scholen voor bijzonder en openbaar lager onderwijs ..... f 10.200.000,—

Deze besparingen, welke gedeeltelijk gevolg zullen zijn van het vervallen van wachtgeld en overigens van het geleidelijk doorwerken van maatregelen, welke haar uitwerking nog niet volledig hebben gehad of van maatregelen, welke binnen zeer korten tijd in werking zullen treden, moeten derhalve voor een deel als perspectief-bezuinigen worden beschouwd.

Alles wat mogelijk is zal echter worden gedaan om de wachtgeld en zeer spoedig te doen verdwijnen en het nuttig effect van de hierboven in het kort aangegeven maatregelen te bereiken.

In herinnering wordt gebracht, dat op pag. 19 der Millioenennota voor het jaar 1934 werd medegedeeld, dat op de begroting van Onderwijs alsnog een bedrag van f 15,5 miljoen zou worden bespaard, terwijl op pag. 23 werd vermeld, dat deze besparing niet reeds dadelijk mogelijk zou zijn, doch eerst in den loop van 1934 en van

¹⁾ Met contribuabelen wordt hier bedoeld het Rijk en de andere lichamen, die voor de in hun dienst zijnde ambtenaren bijdragen in het Pensioenfonds moeten storten, die zij ten deele weder op die ambtenaren verhalen.

	1934					1935				
	Uitgaven		Ontvangsten		Saldo		Vergelijking der saldi		Nadeelige saldi	
	Voordeelig	Nadeelig	Voordeelig	Nadeelig	Voordeelig	Nadeelig	1935 Meer	1935 Minder	1935 Meer	1935 Minder
Hoofdstuk I	f 1.550.000,—	f 1.548.800,—	f 1.200,—	f 1.850.000,—	f 1.200,—	f 1.848.800,—			f 300.000,—	
" II	1.896.193,—	1.831.959,—	57.340,—	1.931.280,—	57.340,—	1.873.940,—			41.981,—	
" III	3.608.000,—	2.989.532,—	610.885,—	3.622.933,—	610.885,—	3.012.048,—			22.516,—	
" IV	25.990.624,—	20.533.484,—	5.400.450,—	26.470.149,—	5.400.450,—	21.069.699,—			536.215,—	
" V	17.027.106,—	—	16.225.578,—	13.218.751,—	16.225.578,—	140.032.906,—				
" VI	148.132.800,—	133.470.998,—	14.285.770,—	154.318.676,—	14.285.770,—	37.092.499,—			48.747.097,—	
" VIIa	146.712.887,—	—	60.279.702,—	97.372.201,—	60.279.702,—	133.392.952,—				
" VIIb	80.718.003,—	85.839.596,—	9.682.753,—	143.075.705,—	9.682.753,—	78.463.233,—			1.898.479,—	
" VIII	87.712.505,—	71.297.142,—	9.423.980,—	87.887.213,—	9.423.980,—	66.846.797,—				
" IX	60.100.482,—	80.361.712,—	75.341.751,—	75.341.751,—	80.361.712,—	78.479.431,—				
" X	12.770.831,—	7.908.706,—	4.409.283,—	11.888.714,—	4.409.283,—	100.618.325,—			429.275,—	
" Xa	12.770.831,—	7.908.706,—	8.069.380,—	121.086.857,—	8.069.380,—	12.458.352,—			12.458.352,—	
" XI	17.021.519,—	16.383.778,—	688.708,—	4.714.251,—	688.708,—	4.025.543,—			12.358.235,—	
" XII	30.000,—	30.000,—	Memorie	30.000,—	Memorie	30.000,—				
Belastingen	—	—	325.175.000,—	325.175.000,—	325.175.000,—	—			f 167.760.000,—	
Totaal.....	f 724.357.807,—	f 631.364.921,—	f 631.364.921,—	f 724.357.807,—	f 631.364.921,—	f 595.786.373,—	f 167.760.000,—	f 1.629.792,—	f 75.892.038,—	f 84.373.490,—
						267.604.546,—	166.130.208,—			8.481.452,—
						Voordeelige saldi 1935 meer.....	166.130.208,—			166.130.208,—
						Nadeelige saldi 1935 minder....	8.481.452,—			8.481.452,—

*) Zonder belastingen.

enkele daarop volgende jaren zou worden geëffectueerd.

In het loopende jaar is van deze besparingen inderdaad f 5,3 miljoen tot stand gebracht, afgescheiden van de salariskorting. Vandaar dat thans f 15,5 miljoen—f 5,3 miljoen = f 10,2 miljoen aan besparingen is uitgetrokken.

Aan den anderen kant moest de begroting worden verhoogd met een bedrag van f 1 miljoen wegens wachtgelden van boventallige onderwijzers, die volgens de wet voor rekening van het Rijk komen, terwijl voorts de werking werd ondervonden van de gewone bevolkingstoename op de onderwijsuitgaven. Het acres uit dezen hoofde bedroeg vroeger f 4 à f 5 miljoen per jaar, doch is thans tot ongeveer f 2,5 miljoen teruggedrongen. Een en ander heeft ertoe geleid, dat de onderwijsbegroting per saldo met rond f 6 miljoen kan worden verminderd. Waren de zooveen vermelde oorzaken van verhooging niet aanwezig geweest, dan had die vermindering ruim f 9.000.000 kunnen bedragen.

30. Het ingediende wetsontwerp tot wijziging van de financieele verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten zal eene verlaging geven van het op de Rijksbegroting voor 1935 uitgetrokken bedrag ad f 31.424.054,— met ..... f 20.270.128,—

De maatregelen tot beperking van het tekort in het Gemeentefonds, welke in 1933 zijn tot stand gekomen, hadden alleen betrekking op het dienstjaar 1934/35. De begroting van het Gemeentefonds voor 1935/36, zooals deze thans wordt ingediend, wijst weder een zeer groot tekort aan, nl. bijna f 40½ miljoen.

Op Hoofdstuk VII B der Rijksbegroting is 2/3 van laatstgemeld tekort ad rond f 27 miljoen en 1/3 van het tekort over 1934/35 ad rond f 4½ miljoen (het totale tekort belooft over dat dienstjaar rond f 13½ miljoen) uitgetrokken, zijnde tezamen rond f 31½ miljoen.

Indien geen maatregelen werden getroffen, zou bij de eerstvolgende nieuwe berekening der uitkeeringen uit het Gemeentefonds in 1936/37 het tekort van dat Fonds geheel verdwijnen, maar dit zou, zooals de Regeering het vorige jaar reeds in de Millioenennota mededeelde, een plotselinge daling in die uitkeeringen tengevolge hebben, welke nagenoeg alle gemeente-budgetten zou ontwrichten. Het thans bij Koninklijke Boodschap van 13 Juli jl. ingediende wetsontwerp tot wijziging der wet van 15 Juli 1929 (Stbl. No. 388) (Gedr. Stukken Zitting 1933—1934—479) beoogt o.m. de invoering van een jaarlijksche verdeling der middelen van het Gemeentefonds, waardoor tekorten in dit Fonds met ingang van 1 Mei 1935 voortaan niet meer zullen voorkomen. Tengevolge van de bovengeschetste regeling zal het vorengenoemde bedrag van f 31.500.000,— slinken tot 1/3 van rond f 13.500.000,— zijnde rond f 4.500.000,—.

Daarnaast bevat dit ontwerp evenwel een bepaling, welke ten doel heeft door een aflopende garantieregeling den overgang van den ouden naar den nieuwen toestand te voltrekken in 10 jaar. De kosten dezer garantieregeling, in totaal bedragende rond f 120 miljoen, zullen door jaarlijksche bijdragen ten beloope van f 10 miljoen (voor 1935 2/3 van f 10 miljoen, zijnde f 6.667.000,—) ten laste van de Rijksbegroting aan het Fonds worden vergoed.

Het Rijk zal dus op de begroting voor 1935 moeten dekken van het tekort over 1934/35 een bedrag van f 4.486.926 en van de bijdrage over 1935/36 een bedrag van rond f 6.667.000,—, samen f 11.153.926,—, zoodat het bovenbedoeld wetsontwerp leidt tot een vermindering van uitgaven op het Rijksbudget van f 20.270.128,—.

40. Maatregelen ter vermindering van het tekort van het in te stellen Verkeersfonds:

a. Middelen: verhoogde heffing op de motorrijtuigen ..... f 7.500.000,—
b. Uitgaven: vermindering van het spoorwegtekort ..... „ 10.000.000,—
f 17.500.000,—

Zooals reeds ten vorigen jare uitvoerig is medegedeeld, is het tekort op de exploitatie der Nederlandsche Spoorwegen een voortdurende bron van zorg voor de Regeering. De wetenschap dat spoorwegtekorten een internationaal verschijnsel zijn en dat in een klein land met betrekkelijk geringe afstanden en veel waterwegen dergelijke tekorten nog verklaarbaarder zijn dan in groote landen zonder veel waterwegen, vermindert die zorg niet. Deze geweldige

tekorten verklaren, is echter gemakkelijker dan ze te dekken.

De instelling van het „Verkeersfonds”, nadat het desbetreffend wetsontwerp ook door de Eerste Kamer zal zijn aangenomen, zal, zooals de Regeering blijft hopen, door het bijeenbrengen van alle inkomsten en uitgaven inzake het verkeer, een veel overzichtelijker beeld geven van het geheel en de coördinatie van het verkeer in de hand werken, zoodat althans de factoren, die het bovengenoemde tekort zoo hardnekkig doen zijn, beter in het oog gevat en zoover mogelijk, bestreden kunnen worden.

Tot nog toe is de besparing, verkregen door de maatregelen, die in het loopende jaar zijn genomen om op het spoorwegtekort, dat op het budget van 1935 zal komen te drukken, een gunstigen invloed uit te oefenen belangrijk overtroffen door den achteruitgang in ontvangsten. Van de in 1934 voorgenomen vermindering van uitgaven is rond f 9 miljoen verkregen door de voorloopige stopzetting van de bijbetaling in het tekort van het spoorwegpensioenfonds (Wet van 28 December 1933, Staatsblad no. 744). Deze had van den aanvang af de beteekenis van een tijdelijken maatregel. Zij kan thans nog niet worden gemist, nu vermindering van het tekort nog niet is bereikt. Dat deze uiteindelijk tot stand moet komen is duidelijk. Waar intusschen meerdere maatregelen, als afsnijden van verliesgevende bedrijfstakken en afvloeien van personeel eerst langzaam doorwerken, wil de Regeering de noodige voorzichtigheid betrachten door hare verwachtingen te dien opzichte in een in verhouding tot het tekort betrekkelijk bescheiden bedrag, nl. f 10 miljoen, uit te drukken. Zij is er zich volkomen van bewust, dat ook indien die bedrag wordt verkregen, het spoorwegprobleem nog slechts zeer ten deele zal zijn opgelost, zoodat het vermoedelijk nog wel enkele jaren zal duren voordat ook op dat gebied een behoorlijke aanpassing en een nieuw evenwicht zal zijn verkregen.

50. Voorstellen zullen binnenkort worden ingediend, welke een verlaging van de door het Rijk aan het Invaliditeitsfonds en het Ouderdomsfonds te betalen annuïteit ten gevolge zullen hebben met rond ..... f 14.000.000,—

Ter toelichting hiervan zij medegedeeld, dat een tweetal wetsontwerpen het betrokken Departement hebben verlaten, welke de strekking hebben, de lasten, voor het Rijk uit de sociale verzekering voortvloeiende, gedurende een reeks van jaren, zij het in afnemende mate, te verlichten. Voor wat de Rijksbijdrage aan het Invaliditeitsfonds betreft, ligt het in de bedoeling het stelsel van kapitaaldekking van reute-aanspraken met ingang van 1 Januari 1935 te vervangen door het stelsel van kapitaaldekking der toegekende renten, met dien verstande, dat het Rijk, te beginnen met 1936 t/m 1963, een bijdrage in het Fonds zal storten, voor het eerst in 1936 groot f 1 miljoen en voor elk volgend jaar f 1 miljoen meer dan het voorafgaand jaar is gestort. Voor het jaar 1935, beteekent dit een vermindering van uitgaven van rond f 10 miljoen.

Het tweede wetsontwerp bedoelt den duur van de annuïteit ex art. 4 der Ouderdomswet 1919 met 10 jaren, derhalve tot 40 jaar, te verlengen. Dientengevolge zal de annuïteit, waarvoor ingevolge de thans geldende bepalingen voor 1935 f 31,6 miljoen is uitgetrokken, tot f 27.607.462 kunnen worden verlaagd. Het Rijksbudget wordt dientengevolge met rond f 4 miljoen verminderd.

60. Uit in voorbereiding zijnde maatregelen tot invoering van het z.g. capitulantensstelsel en tot afschaffing van het vooroefeningsinstituut en van het gebruik van burger-corveeërs, wordt op Hoofdstuk VIII eene vermindering van uitgaven verwacht van ..... f 5.000.000,—

In de vorige Millioenennota deelde de Regeering als haar voornemen mede, op de Rijksbegroting een bedrag van f 12 miljoen wegens defensie-uitgaven te besparen. Aangezien ook voor Nederlandsch-Indië belangrijke besparingen noodzakelijk werden geacht, stelde de Regeering in September 1934 de Commissie-Idenburg in, welke haar op korten termijn had te adviseeren over de vraag, op welke wijze met handhaving van de tegenwoordige doelstelling van de weermacht te land en ter zee in Nederland en in Nederlandsch-Indië, aanzienlijke besparingen zouden kunnen worden verkregen.

Deze Commissie heeft inmiddels haar rapport uitgebracht.

De hierboven aangekondigde besparingen op de landmacht (ten deele in perspectief) zijn grootendeels aan dit rapport ontleend. De Commissie berekende uiteindelijk de jaarlijksche besparing door de invoering van een capitulantenstelsel op f 3.830.000 en die door de afschaffing van het vooroefeningsinstituut op f 958.000.

De voorstellen betreffende de Marine maken nog een voorwerp van onderzoek uit. De adviezen uit Nederlandsch-Indië zijn eerst vier dagen geleden hier te lande ontvangen.

B. Middelen.

10. omzetting van de tot nog toe ten bate van het Gemeentefonds geheven crisisopcenten op de gemeentefondsbelasting en op de Vermogensbelasting in een ten bate van het Rijksbudget komende heffing van opcenten op de Rijksinkomstenbelasting en op de Vermogensbelasting. . . . . f 19.260.000,—

De Regeering heeft in de Memorie van Toelichting op het wetsontwerp tot wijziging der wet van 15 Juli 1929 medegedeeld, dat het in haar bedoeling ligt om voor het vervolg als middelen van het Gemeentefonds alleen te laten fungeeren de twee oorspronkelijke, bij de wet van 15 Juli 1929 in het leven geroepen belastingbronnen, nl. de Gemeentefondsbelasting en 50 opcenten op de Vermogensbelasting.

De crisisopcenten op de Gemeentefondsbelasting en op de Vermogensbelasting, gedurende de jaren 1933/34 en 1934/35 geheven tot dekking der zeer omvangrijke tekorten van het Gemeentefonds over die jaren, zullen dus niet meer voor dit doel benoemd zijn en derhalve niet meer in den bestaanden vorm worden verlengd. De toestand van 's Lands financiën maakt het echter — mede als gevolg van de op het Rijksbudget van 1935 drukkende crisisuitgaven wegens verleening van subsidiën aan gemeenten in de kosten van steun aan werklozen en die van werkverschaffing tot een bedrag van f 46 millioen en van de bijdrage van f 10 millioen, die bij totstandkoming der gewijzigde regeling der financiële verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten gedurende een reeks van jaren ten laste van de Rijksbegrooting aan het Gemeentefonds zal moeten worden gegeven — noodig, dat deze heffingen ook voor de eerstvolgende jaren worden gehandhaafd. Zij zullen evenwel wat de Gemeentefondsbelasting betreft, worden omgezet in opcenten op de Rijksinkomstenbelasting. Daartoe wordt thans ingediend een wetsontwerp tot wijziging van de Wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* No. 663) houdende tijdelijke voorziening tot versterking van de middelen tot dekking van de uitgaven des Rijks.

Dit wetsontwerp levert ten bate van 1935 een opbrengst aan middelen van f 19.260.000.

20. Bij totstandkoming der wet tot heffing van een belasting op het vermogen in de doode hand zal de opbrengst der middelen worden verhoogd met . . . . . f 3.000.000,—

30. De meerdere inkomsten, te verkrijgen bij totstandkoming der wetten op de besloten Vennootschappen en tot heffing van een crisisinkomstenbelasting, worden gereserveerd voor het dekken van nieuw opkomende uitgaven en van tegenvallers ten aanzien van de raming der middelen, weshalve de opbrengst dezer heffingen te dezer plaatse wordt uitgetrokken . . . . . *pro memorie*.

In totaal wordt door de bovenstaande maatregelen het tekort op de Rijksbegrooting verminderd met een bedrag van . . . . . f 92.230.128,— zoodat hierna nog te dekken valt . . . . . 762.758,—

AANTEKENINGEN.

De financiële politiek van de Regeering.

Aan het slot van de Millioenennota staat de Minister van Financiën uitvoerig stil bij de noodzakelijkheid tot een verlaging van de uitgaven. Wij laten deze beschouwingen hieronder in haar geheel volgen.

„Wanneer de ondergeteekende thans aan het vorenstaande eenige algemeene beschouwingen gaat vastknopen omtrent den toestand van 's Rijks financiën en de vooruitzichten voor de naaste toekomst, dan stelt hij voorop, dat hem zelf bij het opstellen dezer

Nota zeer gemengde gevoelens hebben bekropen. Ongetwijfeld is er sedert de indiening der vorige begrooting — niet in de laatste plaats dank zij de medewerking der Staten-Generaal — veel verbeterd. Het begrootingstekort is tot heel wat geringer proporties teruggebracht, dan die van het vorige jaar. Dat het doel, dat de Regeering zich ten deze heeft gesteld echter nog bij lange na niet is bereikt, daarvan geeft de ondergeteekende zich ten volle rekenschap. Dat dit doel niet in één jaar zou zijn te bereiken, heeft hij in de vorige Nota betreffende den toestand van 's Rijks financiën reeds te kennen gegeven, toen door hem met betrekking tot het zooveel grooter tekort, voor het jaar 1934, het volgende werd neergeschreven.

„Het spreekt wel vanzelf, dat het volstrekt onmogelijk zou zijn een zoo geweldig tekort in één enkel jaar te overbruggen. De ondergeteekende is echter van oordeel, dat een dergelijke eisch ook niet behoefte te worden gesteld. Waar het in de tegenwoordige omstandigheden op aankomt is, dat de middelen worden aangewezen en aanvaard, waardoor het vast komt te staan, dat binnen enkele jaren het begrotingsevenwicht zal zijn verzekerd. Is eenmaal die zekerheid, menschelijkerwijs gesproken, aanwezig, dan mogen voor het overbruggingstijdperk maatregelen worden genomen, die op zich zelf geen vermindering van uitgaven of vermeerdering van inkomsten beteekenen, doch die wel den gewonen dienst tijdelijk ontlasten. Het nemen van dergelijke maatregelen maakt het evenwel volstrekt noodzakelijk voorzoningen te treffen om aan deze wijze van overbrugging zoo snel mogelijk een einde te maken.”

Het bovenstaande is evenwel in dit tweede Regeeringsjaar van het huidige Kabinet in mindere mate juist dan in het eerste. Er mogen derhalve in deze begrooting niet meer zooveel maatregelen worden opgenomen, die op zichzelf geen vermindering van uitgaven of vermeerdering van inkomsten beteekenen, doch die wel den gewonen dienst tijdelijk ontlasten”. Naar het oordeel van den ondergeteekende zijn maatregelen van deze soort in het bovengenoemde dekkingsplan echter toch nog te talrijk. Daardoor draagt ook thans dit dekkingsplan nog te veel het karakter van een „noodverband”. Op zichzelf is het niet moeilijk dit feit te verklaren. Sinds het oogenblik waarop de begrooting voor 1934 werd ingediend, is de economische en politieke situatie in de heele wereld in geen enkel opzicht verbeterd, daarentegen in velerlei opzicht slechter geworden. In de eerste plaats heeft de zorgelijke toestand, waarin Nederlandsch-Indië blijft verkeeren, er toe geleid, dat ondanks de aldaar genomen budgetaire maatregelen, die op afbraak gelijken, de steun van het Moederland, vooral financieel, steeds onontbeerlijker werd. Men behoeft verder slechts aan de onrustbarende economische en vooral ook monetaire situatie te denken, waarin een voor de Nederlandsche volkshuishouding zoo uiterst gewichtig land als Duitschland zich thans bevindt, aan de enorme moeilijkheden, die de Vereenigde Staten van Amerika door te maken hebben, aan de onzekerheden van het verre Oosten, aan den nog chaotischer geworden toestand der valuta, aan de steeds verminderende koopkracht der volksmassa in vele landen, om te begrijpen hoezeer handel, uitvoer en scheepvaart worden belemmerd. Hoewel de Regeering niets ongedaan laat, dat haars inziens zou kunnen dienen om het Nederlandsch product in zijn worsteling om afzetgebieden zooveel mogelijk te steunen, is het duidelijk, dat zij op dit gebied maar zeer geringe macht bezit. Tegenover verminderende koopkracht in vroeger belangrijke afzetgebieden vermag zij niets; tegen onmacht om betalingen in een reël betaalmiddel te transfereeren staat zij dikwijls machteloos.

De ondergeteekende meent op deze bekende feiten nogmaals te moeten wijzen, omdat niet ieder zich er altijd van bewust is, in welke toenemende mate de welvaart van het Nederlandsche volk door dit alles wordt geknot. Daardoor daalt de totale koopkracht

ook in ons eigen land steeds meer, met de funeste gevolgen, die zulks meebrengt voor nagenoeg alle groepen der bevolking. Door de verminderende koopkracht onzer bevolking wordt ook onze import verkleind en de importhandel zoowel als de transportbedrijven getroffen, hetgeen niet kan nalaten weer invloed te oefenen op onzen export.

Dat onder dergelijke omstandigheden ook de innerlijke kwaliteiten eener begrooting niet zoo snel kunnen worden verbeterd als men zou willen, behoeft geen verdere verklaring. De verklaring eener situatie is een vraag van inzicht in haar oorzakelijke factoren. Dit inzicht is ongetwijfeld in breede lagen van het Nederlandsche volk aanwezig. Die situatie nog langen tijd te doorstaan, is echter geen kwestie van inzicht, maar van middelen en reserves. En deze zijn in breede lagen van het Nederlandsche volk niet meer aanwezig. Hiermede komt men automatisch voor een vraagstuk te staan, dat van anderen aard is en veel verdere strekking heeft dan de hoedanigheden van het dekkingsplan, waarmede men een bepaalde begrooting sluitend maakt. Dat is het *niveau* waarop zij sluitend wordt gemaakt. Men kan niet meer volstaan met aan het budget den eisch te stellen, dat ontvangsten en uitgaven met elkaar in evenwicht zijn. Het *peil* der Overheidsuitgaven is in den tegenwoordigen toestand onafscheidelijk aan den primairen evenwichtseisch verbonden.

In de budgetaire politiek sedert het opkomen van de crisis kan men drie fasen onderscheiden:

1o. de periode 1930/33, die men zou kunnen noemen de periode van de geleidelijke bewustwording. In deze periode hebben velen geleefd in de hoop, dat de crisis maar een tijdelijke inzinking zou zijn. Langzamerhand is men van dit droombeeld genezen en heeft men bespeurd, dat wij, al wachtende, de in de voorafgaande voorspoedige jaren gemaakte reserves hadden opgeteerd en bovendien voor een Rijksbegrooting stonden, die een gat vertoonde van f 190 miljoen;

2o. het jaar 1934, het jaar van de onmiddellijk vereischte noodvoorzieningen tot afwering van de dreigende gevaren, die uit zulk een begrootingstekort voortsporen;

3o. thans, nu zeker is, dat het toekomstig levensniveau van ons volk gestabiliseerd zal worden op een aanzienlijk lager vlak — hoeveel lager kan niemand vooruitzien —, is het onafwijsbaar noodig de kosten der publieke huishouding aanzienlijk verder in de richting van dat lagere vlak te doen dalen.

Het beste bewijs daarvoor is, dat het huidige uitgavenniveau slechts kan worden volgehouden door het heffen van steeds talrijker en dikwijls zeer zwaar drukkende belastingen. De ondergeteekende behoeft dit niet met cijfers aan te toonen, ieder contribuabel staatsburger ondervindt het dagelijks aan den lijve.

Deze hoge lasten vormen een zeer ernstige belemmering voor het Nederlandsche volk in zijn thans zoo moeilijken strijd om het bestaan. Alle takken van het bedrijfsleven worden daardoor geschaad, de exportbedrijven worden in hun concurrentiemogelijkheden op de buitenlandsche markten geknot, de bedrijven, die voor de binnenlandsche markt werken, voelen dezen schadelijken factor op twee wijzen: 1o. in hun te hoge productiekosten en 2o. in de verminderde koopkracht hunner afnemers, die een te groot deel van hun toch reeds verminderd inkomen aan den fiscus moeten afstaan. Van deze situatie worden in bijzonder sterke mate de arbeiders de dupe, daar zij onmiddellijk tot vermeerdering der werkloosheid voert.

Voorts wordt door te hoge belastingen de kapitaalvorming sterk benadeeld. De ondergeteekende heeft gaarzeld het woord „kapitaalvorming” hier neer te schrijven, uit vrees, dat dit woord thans wellicht met hoon zal worden ontvangen. Inderdaad kan van kapitaalvorming nauwelijks sprake zijn en zal vrijwel over de geheele lijn voor intèring moeten worden gevreesd.

De te hoge belastingen versnellen echter deze intèring en zullen toekomstige nieuwe vorming van kapitaal, indien de toestanden iets mochten verbeteren, langer tegenhouden dan gewenscht is. Men zij zich er wel van bewust, dat de reserves, waarop een groot deel van het Nederlandsche volk en vooral ook van de nijverheid thans nog leeft en waarop ook het Staatscrediet voor een zeer groot deel steunt, te danken zijn aan vroegere kapitaalvorming.

Het zou een onverdedigbaar gebrek aan inzicht in de eischen der toekomst zijn, indien de Regeering aan dit punt geen aandacht besteedde. De door een te hoog uitgavenniveau te hoog opgevoerde belastingdruk brengt ook dit gevolg met zich, dat alle elasticiteit uit de Overheidshuishouding verdwijnt. Indien onverwachte, doch onafwijsbare uitgaven zich voordoen, is het vrijwel onmogelijk daarvoor dekking te vinden, zoodat de tekorten steeds onmiddellijk voor de deur staan en bij het opmaken der rekening gewoonlijk dan ook blijken aanwezig te zijn. Dit leven op den rand der financiële mogelijkheden heeft niet alleen een ongunstigen invloed op de schuldpositie, doch maakt het dikwijls ondoenlijk, althans hoogst bedenkelijk, sociale nooden te lenigen of tot groote kapitaalsuitgaven te besluiten, hoewel deze noodzakelijker kunnen zijn dan tal van uitgaven, die thans de begrooting belasten en die, hoewel nuttig, toch niet van vitale beteekenis zijn. Zoo staat de Regeering thans weder voor de noodzakelijkheid om de buitengewone moeilijkheden, waarin de Nederlandsche scheepvaart, dit bij uitstek nationaal bedrijf, reeds geruimen tijd verkeert, in zoodanige mate te verlichten, dat vóór den ondergang wordt behoed wat behoort te blijven bestaan. De Regeering vertrouwt de daarvoor noodige gelden binnenkort te kunnen aanvragen, doch zij zal daartoe vooraf nieuwe bezuinigingen moeten aanbrengen, anders toch zouden deze uitgaven leiden tot verhooging van het budgetaire niveau, dat wil zeggen tot zwaarderen belastingdruk of tot een rekeningstekort; dit laatste is reeds daarom onaanvaardbaar omdat stijging van de Staatsschuld voorloopig binnen de engst mogelijke grenzen moet worden beperkt.

Het is van algemeene bekendheid, dat een publieke huishouding, die op te grooten voet geschoeid is, aanpassing aan gewijzigde levensomstandigheden der natie op elk gebied remt en tegenhoudt. Dit is reeds zoovele malen aangetoond, dat de ondergeteekende hierop niet nog eens behoeft in te gaan. Dat deze aanpassing voor het Nederlandsche volk thans echter een quaestie van zijn of niet zijn is geworden, staat voor de Regeering eveneens als een paal boven water.

Er is dus geen ander middel meer dan vermindering van uitgaven. De Regeering zal toch wel niet behoeven te herhalen, dat aan het nog steeds door sommigen aanbevolen middel — het verlaten van den gouden standaard — door haar niet wordt gedacht.

Nu de vereischte noodvoorzieningen getroffen zijn, heeft de Regeering derhalve al haar aandacht te geven aan een verdere ingrijpende vermindering der uitgaven. Voorstellen daartoe, die op de basis van het hierboven uiteengezette standpunt verdedigbaar zijn, zijn in voorbereiding.

„Dat daarbij veel zal moeten vallen, wat nuttig is, behoeft geen betoog. Het gaat er thans om, zeer groote algemeene volksbelangen te redden en niet om allerlei op zichzelf zeer nuttige en gewenschte onderdeelen der Overheidsbemoeiing tot elken prijs in stand te houden. Het spreekt vanzelf, dat in de eerste plaats die uitgaven in oogenschouw zullen moeten worden genomen, die sedert den oorlog het meeste zijn verhoogd, in het bijzonder als zij onevenredig zijn uitgezet. Men zal er echter niet komen zonder tegelijkertijd maatregelen te nemen om de kosten van het levensonderhoud, die thans ten deele een zekere stijging vertoonen, verder te doen dalen, al zal daarbij de bestaansmogelijkheid der producenten in het oog moeten worden gehouden. Tot deze maatregelen be-

hoort mede het weder op gang brengen van den bouw van goedkope arbeiderswoningen.

Vervolgens zal de regel moeten worden gesteld, dat overal waar in eenigen vorm door de Overheid steun of hulp wordt verleend, die steunverleening steeds zal moeten geschieden in zoodanigen vorm, dat de aanpassing aan een lager niveau daardoor wordt bevorderd. Alleen op deze wijze zal de vereischte verlaging der productiekosten kunnen worden verkregen, die noodzakelijk is voor de versterking der positie van het bedrijfsleven en de vermindering der werkloosheid.

De Regeering stelt zich voor de maatregelen tot verdere verlaging van het budget, voor zoover zij de goedkeuring der wetgevende macht behoeven, zoo mogelijk in één wetsontwerp samengevoegd, aan de Staten-Generaal voor te leggen, wier medewerking zij bij een zoo bij uitstek nationaal werk stellig verwacht. De afdoening van deze aangelegenheid zou dan zoo tijdig moeten geschieden, dat de uitwerking in het budget voor 1936 zonder moeite kan plaats vinden, teneinde daardoor te bereiken, dat de te treffen maatregelen hun invloed op dat budget aanstonds zullen kunnen doen gevoelen."

Aantasting van het monopolie van de Gemeentelijke Gasbedrijven?

In zijn rectoraatsrede „Oude Waarheden", heeft Prof. Dr. N. J. Polak in 1931 met verschillende voorbeelden gewezen op het bekende verschijnsel, dat de geschiedenis zich, zij het in andere vormen, steeds herhaalt. En een van de bekende waarheden in de economische wetenschap is, dat de prijs van een bepaald artikel zich, tenzij in exceptionele gevallen, niet blijvend kan bewegen boven een niveau, dat kunstmatig te hoog gehouden wordt. De voorbeelden van mislukkingen om het prijsmechanisme kunstmatig te beïnvloeden liggen in den laatsten tijd wel voor het grijpen.

Het was dan ook niet zonder reden, dat de redactie ruim twee jaar geleden in deze kolommen er de aandacht op heeft vestigd, dat de tarievenpolitiek van de Gemeentelijke Overheid, mede met het oog op de geweldige winsten van de bedrijven onjuist en een verlaging dringend noodzakelijk was. Op het oogenblik zal wel iedereen — in tegenstelling met toen¹⁾ — het met deze uitspraak eens zijn. De groote vraag is thans, hoe kunnen de tarieven, gezien de hoogst ongunstige financiële positie van de meeste gemeenten, verlaagd worden. Dit is inderdaad een vraag, maar de fout schuilt niet in het heden, maar in het verleden. De tarieven van de Overheid hadden reeds veel eerder verlaagd moeten worden, nl. in een tijd, toen het financieel zeer goed mogelijk was.

Doch in de naaste toekomst zal de verlaging van gastarieven, ondanks de begrotingszorgen, noodzakelijk zijn. Niet om het deflatieproces harmonischer te laten loopen, daaraan heeft de overheid zich in de laatste jaren weinig gestoord. Doch omdat de vijand van elk monopolie voor de deur staat, t.w. het surrogaat-artikel. In een goed gedocumenteerd artikel in „De Gemeente" van 23 Aug. jl. heeft de heer A. A. Lührs daarop gewezen naar aanleiding van de sterke daling van het verbruik van gas in Rotterdam. Wij citeren uit zijn beschouwingen de volgende passages: „De nood maakte ook hier vindingrijk. Op zoek naar een vervangingsmiddel, ter ontwikkeling van de hoge tarieven, is men geslaagd. De kleinverbruiker verzet zich tegen de hooge tarieven voor gas (te Rotterdam 11 cts., behoudens een weinig tegemoetkomend vastrechtartief); hij produceert zijn gas zelf!

De Primus-, Neon-, Demon- of hoe andere merken branders, gewoonlijk onder den verzamelnaam „blauwbranders" aangeduid, verder mogen heeten, oefenen, bij een petro-

leumprijs van 7½ cts., hun concurreerenden invloed uit. In buurt- en wijkblaadjes kan men de advertenties vinden voor deze branders, met de verleidelijke voorspiegeling, dat daarmee een maandelijksche besparing van f 3 tot f 5 op de gasrekening is te bereiken.

Moet dus aangenomen worden, dat bij de daling der gasafgifte te Rotterdam niet alleen de algemeene crisistoorzaken, maar ook de petroleum-gasbranders voor verwarmingsdoeleinden een krachtige rol spelen, wie kan zeggen, wat de techniek in de allernaaste toekomst op dit gebied nog brengen kan, wanneer niet zeer spoedig ingrijpende maatregelen door de betrokken gemeentebesturen getroffen worden?"

Volgens de heer Lührs staan de gemeentebesturen dan ook voor de volgende moeilijke beslissingen:

of de tarieven ongewijzigd te laten met als gevolg de voortgaande daling der gas- en electriciteitsleverantie, de voortgaande daling van het omzet- en winstcijfer, met de mogelijke funeste gevolgen voor deze bedrijven;

of bij al hun financiële nood over te gaan tot een belangrijke verlaging der tarieven, daarmede afstand doende van een groot deel der winsten, welke voor dekking van de tekorten op de begroting zoo onvermijdelijk noodzakelijk zijn.

De heer Lührs pleit voor het inslaan van den laatsten weg; dit zijn wij volkomen met hem eens. Hieraan valt onder de huidige omstandigheden niet te denken. Zal een verlaging van de tarieven echter niet gepaard gaan met een belastingverhoging? De inkomsten zullen, ook uit andere hoofde, waarschijnlijk zoo sterk dalen, dat de uitgaven daarbij niet kunnen worden aangepast. En hetgeen voor de gastarieven geldt, is ook op de overige tarieven van toepassing. Ook deze moeten zich aan het sterk gedaalde prijspeil aanpassen. Doch dit zal zonder twijfel voorschijns tot de vrome wenschen blijven behooren. De moeilijkheden zullen dan ook in de naaste toekomst eerder toe- dan afnemen.

Valsch geld.

Onder den titel „Forged Money" is een belangwekkend betoog over de tegenwoordige crisis van de hand van den heer J. B. A. Kessler verschenen in „The Times", waaraan wij het volgende ontleenen:

Terwijl de economische crisis alle landen zonder uitzondering teistert, zijn de middelen, die elk dier landen meenen te moeten aanwenden om uit de crisis te komen, vrijwel diametraal tegenovergesteld. Een land als Frankrijk b.v. zet er alles op om de goudwaarde van den Franc te handhaven ter vermindering van verdere rijkdomsvernietiging, de Vereenigde Staten daarentegen verminderen opzettelijk de goudwaarde van den Dollar met niet minder dan 40 pCt. met hetzelfde doel voor oogen. Slechts een juist begrip van oorzaak en gevolg zal leiden tot uniforme maatregelen voor economisch herstel.

De wereld lijdt gebrek te midden van overvloed. Wat belet producent en consument samen te komen? De groei van den internationalen handel ontwikkelde als noodzakelijke schakel tusschen producent en consument een geld- en credietstelsel. Dit stelsel nu is geheel mishandeld geworden. Het recht (in de economische beteekenis van het woord) om te consumeren ontleent een individu niet aan het feit, dat hij *wenscht* te consumeren, maar slechts aan het feit van voorafgaande productie (zij het van hemzelf of van zijn erflater). Slechts productie maakt consumptie mogelijk. Er is dus noodig een eerlijk bewijsmiddel, dat de houder in het verleden geproduceerd heeft en ergo gerechtigd is tot consumptie. Dit gold in de dagen van ruil in natura, dit geldt nog zoo. Goud en zilver kwamen alras op den voorgrond. Later zag men, dat papiergeld door eerlijke en vertrouwde circulatiebanken in omloop gebracht dezelfde taak kon vervullen en nog later werd het giraal geld ontwikkeld. Deze technische vooruitgang verandert echter niets aan de economische noodzakelijkheid, dat de functie van geld

¹⁾ Men zie de beschouwingen van de heeren J. Rensen en E. J. Abrahams in E.-S.B. van resp. 27 Juli en 17 Aug. 1932.

is het aantoonen van economisch recht tot consumeeren. *Economisch recht om te consumeeren en koopkracht zijn daarom synoniem.*

Men kan zijn koopkracht aanwenden tot onmiddellijke behoeften-bevrediging, maar ook kan men die koopkracht tijdelijk ter beschikking stellen van anderen, m.a.w. crediet verleen. Voor het economisch recht om crediet te verleen geldt dus eveneens, dat men moet geproduceerd hebben.

Gedurende den oorlog was de consumptie enorm, terwijl de productie van nuttige economische goederen zeer klein was, m.a.w. een groot deel der wereld consumeerde zonder dat het produceerde. Het *nemen* van de credieten was dus, economisch gesproken, onverantwoord, maar het *verleen* van de credieten evenzeer. Deze credieten waren immers gebaseerd op productie, die onmiddellijk na haar creatie weer vernietigd werd zonder eenig economisch nuttig effect te hebben gehad. Practisch kwam het geven van deze credieten dus neer op credietverleening zonder productie. Wat de herstelbetalingen betreft, deze schiepen een debiteuren-crediteuren verhouding, die al evenmin gebaseerd was op productie van nuttige goederen. Aannemende dat deze economisch ongezonde credieten, waar geen productie achter stond, zouden worden afgelost, gingen de crediteuren op groote schaal consumeeren of verdere credieten baseeren op deze economisch ongezonde oorlogscridieten en herstelbetalingen.

Het gevolg was dan ook, dat het geld en het crediet hun functie van zesde zintuig, d.w.z. dat het aan kon geven, dat de houder tot consumptie gerechtigd was, verloren. De primitiefste vorm van valsche geld zijn valsche bankbiljetten. Deze bankbiljetten zullen (natuurlijk aannemende, dat zij niet van de echte te onderscheiden zijn) dezelfde diensten verrichten als de echte bankbiljetten. Worden zij echter op groote schaal uitgegeven en dringt het tot het publiek door, dat een groot deel der in omloop zijnde bankbiljetten valsche is, dan zal het weigeren deze biljetten te aanvaarden en zal terugvallen op geld, dat niet te vervalschen is: goud. Goud wordt dan het eenige betaalmiddel, dat men in het internationale verkeer nog aanvaarden wil en zoowel centrale banken als publiek potten het op. De ineenstorting van het monetaire en crediet-systeem maakt zaken doen dan steeds moeilijker en elk land tracht zich tegen werkloosheid en verdere ineenstorting van het geld- en credietsysteem door invoerrechten, importcontingenteering, deviezencontrole etc. te beschermen. Deze handelsbelemmeringen zijn echter geen oorzaak van de crisis, maar gevolg van het feit van de mishandeling van het monetaire en crediet-systeem van de wereld.

Eerste eisch is dus de saneering van het crediet- en monetaire stelsel, en gerealiseerd moet worden, dat koopkracht slechts geschapen kan worden door nuttige productie. Productiebeperking (welke moet leiden tot verhooging van kostprijs) en verhooging van loonen, kunnen niet tot het gewenschte doel voeren, doch slechts de verwarring vergrooten. Geringere productie beteekent geringere koopkracht; hoogere loonen beteekenen geenszins een stijging der koopkracht, doch slechts een andere verdeling daarvan tusschen de productiefactoren. Indien een der productiefactoren te weinig krijgt, doordat een der andere factoren te veel krijgt, zal de productie, en daarmee dus de koopkracht, ophouden.

Natuurlijk kan de remedie niet op een dogmatische wijze worden toegepast, ook sociale problemen als werkloosheid vragen aandacht. Indien men het monetaire systeem zou trachten te verbeteren op een theoretische wijze, dan zou dit orgaan van het economisch leven gered kunnen worden, maar inmiddels zou de patiënt wel eens overleden kunnen zijn aan een zijner vele andere kwalen. Dit zou wereldrevolutie beteekenen. De werklozen moeten dus

op de meest economische wijze aan het werk gezet worden om nuttige waarden te scheppen.

Daar goud op zoo enorme schaal is opgepot, is het relatief zeer duur geworden en dit heeft in landen, die nog steeds op den gouden standaard zijn, het evenwicht verbroken tusschen de verschillende factoren, hetgeen menige onderneming ten val gebracht heeft. Moge al goud een goede standaard van waarde geweest zijn vóór het opgepot werd, zoo kan het die functie *thans* zeker niet meer vervullen. Dit leidt noodzakelijk tot de conclusie, dat het goudgehalte der staandarmunt verminderd moet worden. Anders zal de genezingsmethode zoo drastisch moeten zijn, dat zij gevaarlijke sociale spanningen oproept. Het feit, dat zilver nog steeds door ongeveer een derde van de wereld als standaard van waarde wordt aangenomen, maakt het noodzakelijk om het als zodanig te handhaven en maatregelen te treffen, dat het hand in hand met goud zijn plaats in het nieuwe geld- en crediet-stelsel zal innemen. De tijd om goud en zilver als grondslag voor ons monetaire en crediet-stelsel af te schaffen kan nog niet gekomen zijn, daar wij een basis nodig hebben waar niet mee geknoeid kan worden, zooals zulks met papier is gebeurd. In elk geval zou het huidige moment wel het slechtst denkbare zijn om de afschaffing door te voeren. Het vertrouwen in ons geld moet hersteld worden en niet verder ondermijnd.

De invloed van monetaire factoren op de verschuivingen in de wereldmetaalproductie.

In het jongste jaarverslag van de „Metallgesellschaft A.G.“ wordt een interessant overzicht gegeven van de gebeurtenissen, die in 1933 voor de metaalmarkten van beteekenis zijn geweest. Ook op dit gebied hebben de bescherming en de depreciatie tot verschuivingen geleid, die het beeld van de wereldproductie van metalen sterk hebben gewijzigd. Wat de depreciatie betreft, deze beteekende voor de afzonderlijke landen en groepen van producenten een zeer aanzienlijke verhooging van de opbrengst van de productie. Hoewel nauwkeurige gegevens niet ten dienste staan, is het in elk geval zeker, dat indien men rekening houdt met de ontwikkeling van de kosten van levensonderhoud en de loonverhoudingen in de verschillende landen, de rentabiliteit voor alle niet-goudlanden zeer aanzienlijk is verbeterd. En niet uitsluitend door den export, doch ook bij den afzet in het binnenland, omdat de depreciatie in alle landen ook min of meer van invloed was op den binnenland-schen prijs der verschillende metalen, niettegenstaande een weinig veranderd, ten deele zelfs gedaald indexcijfer voor de kosten van levensonderhoud. Daar de productiekosten in de landen met een gedeprécieerde valuta, in vergelijking met de periode vóór de waardevermindering, nominaal ongeveer gelijk zijn gebleven, heeft zich ten opzichte van de goudlanden een effectieve daling van de kosten ongeveer gelijk aan de waardevermindering voorgedaan. Door dezen gang van zaken is een structureele verschuiving in de productiekosten in een nog nauwelijks te overziene mate van de met elkaar concurrerende productiegebieden ingetreden.

Om slechts een beeld te geven van den omvang van deze wijzigingen, worden in de volgende tabel de goudprijzen en de werkelijke opbrengsten voor koper, lood en zink met elkaar vergeleken. Ten aanzien van de Ver. Staten werd daarbij ook rekening gehouden met de gevolgen van de invoerrechten op metalen voor den binnenland-schen prijs. Ter wille van de vergelijkbaarheid werden de effectieve opbrengsten voor de verschillende landen resp. groepen van producenten in Ponden Sterling per long ton en in procenten van de goudprijzen uitgedrukt.

Gemiddelde effectieve opbrengsten op grond van de depreciatie in verschillende landen in 1933.

	Lood		Koper		Zink	
	in £ p. long ton	in %	in £ p. long ton	in %	in £ p. long ton	in %
Goudlanden						
(Goud-£).....	8,04	100,0	25,00	100,0	10,72	100,0
Canada.....	11,00	136,8	34,11	136,4	14,63	136,5
Groot-Brittannië	11,80	146,8	36,71	146,8	15,75	146,9
Britsch-Indië...	11,80	146,8	36,71	146,8	15,75	146,9
Rhodesia.....	—	—	36,71	146,8	15,75	146,9
Australië.....	14,75	183,5	45,90	183,6	19,76	183,8
Ver. Staten 1) ..	20,54	255,5	37,30	149,2	21,40	199,6
Chili.....	—	—	50,10	200,4	—	—
Mexico.....	17,53	218,0	54,50	218,0	23,40	218,3

1) Met de invoerrechten is rekening gehouden.

Uit de tabel blijkt, dat de producenten in landen met gedeprecieerde valuta, ten deele meer dan 100 pCt. meer voor hun metalen hebben gekregen dan die groepen van producenten, die in goudlanden werken. In enkele gevallen, zooals vooral in Chili en op kleinere schaal ook in de Ver. Staten, zijn de kosten van levensonderhoud gestegen.

De producenten in de landen met gedeprecieerde valuta beschouwen de huidige metaalprijsen reeds weder als voldoende en toereikend en wenschen om redenen van handhaving van het evenwicht tusschen productie en verbruik zelfs geen prijsverhoging. De huidige metaalprijsen zijn voor de goudlanden geheel onvoldoende. Voor een groot deel is een handhaving van de metaalproductie in deze gebieden nog slechts door financieelen steun van de overheid (subsidies, invoerrechten of andere beschermingsmaatregelen) mogelijk.

Dit verschil in de begrippen omtrent de prijsvorming is, aldus het verslag van de Metallgesellschaft, ook buitengewoon hinderlijk met het oog op de maatregelen van het bedrijfsleven ter regeling van de metaalmarkten door middel van internationale kartels en syndikaten. Juist omdat de producenten er in de verschillende landen vaak zeer afwijkende meeningen omtrent het noodzakelijk prijsniveau op na houden, is het zeer moeilijk een uniforme politiek ten aanzien van de regeling der productie te voeren. Men heeft den indruk, dat een saneering van de metaalmarkten pas kan plaats vinden, wanneer de huidige valutachaos overwonnen is en men weder tot stabiele valuta-verhoudingen in de wereld is teruggekeerd. Doch ook dan zal het nog geruimen tijd duren, alvorens de door de depreciatie ontstane economische verschuivingen zich weder zullen hebben geconsolideerd.

Bijgevolg zal in de naaste toekomst rekening moeten worden gehouden, enerzijds met een verdere afbraak van de internationale economische betrekkingen en anderzijds met een toenemende bescherming der nationale productie van de landen, welke zonder een dergelijke bescherming als gevolg van de huidige economische toestanden zouden ten onder gaan.

De zichtbare suikervoorraden in de wereld.

De zichtbare voorraden per 1 Aug. zijn volgens Czarnikow:

	1934	1933	1932
Duitschland.....	384.000	481.000	895.000
Tsjecho-Slowakije.....	145.000	196.000	292.000
Frankrijk.....	258.000	292.000	286.000
Nederland.....	223.000	161.000	157.000
België.....	72.000	87.000	75.000
Hongarije.....	41.000	50.000	38.000
Polen.....	129.000	207.000	210.000
U.K. Geimp. suiker.....	260.000	287.000	191.000
„ Binnenl. „.....	62.000	38.000	—
Europa.....	1.574.000	1.799.000	2.144.000
V.S. Alle havens.....	752.000	584.000	512.000
Cubaansche havens.....	788.000	761.000	1.060.000
Cuba binnenland.....	1.420.000	1.525.000	1.645.000
Java.....	2.376.000	2.777.000	2.398.000
Totaal.....	6.910.000	7.446.000	7.759.000
waarvan geblokkeerd.....	351.000	2.100.000	3.247.000

Koffievernietiging in Brazilië.

Volgens officieele opgave van den Nationalen Koffieraad in Brazilië werden vanaf het begin in Januari 1931 tot 31 Augustus 1934 vernietigd 31.082.000 balen. Op 31 Juli bedroeg dit cijfer 29.935.000 balen, waaruit blijkt, dat gedurende de maand Augustus 1.147.000 balen werden vernietigd.

ONTVANGEN BOEKEN.

Problemen der democratie door Prof. Mr. W. A. Bongers. (Groningen, Batavia 1934; P. Noordhoff N.V. Prijs f 2,50, geb. f 3,25).

De schrijver wijst er op, dat dit geen gelegenheidspublicatie is, daar het reeds jaren geleden in zijn voornemen lag over dit onderwerp te schrijven. Achtereenvolgens worden behandeld: de begrippen democratie en autokratie, de psychologie der democratie en autokratie, de sociologie der democratie, de kritiek op de democratie en de democratie in het staatsleven, in de arbeidersbeweging en in het bedrijfsleven.

Le problème mondial du blé door Paul de Hevesy. (Parijs 1934; Librairie Félix Alcan. Prijs Frs. 30).

Het eerste gedeelte geeft een algemeen overzicht van de graansituatie. Het tweede gedeelte behandelt de besprekingen op de Wereldconferentie en de wetgevingen in verschillende landen (Duitschland, Frankrijk, Italië, Engeland, enz.).

De ontwikkeling van het Nederlandsche Zeerecht onder den invloed van wetenschap en handelspraktijk, met bijzondere inachtneming van de Rotterdamse invloeden door Mr. W. F. Lichtenauer. (Den Haag 1934; Boekh. v.h. Gebr. Belinfante).

Overdruk uit „Themis” 1934.

Sammlung deutscher Gesetze 156, Genossenschaftsgesetz mit Nebengesetzen. (Mannheim, Berlin, Leipzig 1934; Deutsches Druck- und Verlags-haus G.m.b.H. Prijs R.M. 1,80).

Inleiding tot een tekst van de nieuwe wet op de coöperaties van 20 Dec. 1933.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	9-15 Sept. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	9-15 Sept. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1934	1933
Tarwe.....	35.835	961.464	1.038.165	—	28.355	20.381	989.819	1.058.546
Rogge.....	9.280	304.778	277.789	—	15.257	5.569	320.035	283.358
Boekweit.....	449	16.379	14.955	—	—	25	16.379	14.980
Maïs.....	28.466	671.271	792.530	1.695	158.201	142.881	829.472	935.411
Gerst.....	7.315	277.113	271.540	918	38.181	24.554	315.294	296.094
Haver.....	17	90.023	105.266	200	3.195	3.306	93.218	108.572
Lijnzaad.....	3.389	156.302	158.636	5.042	171.603	189.974	327.905	348.610
Lijnkoek.....	—	55.449	77.259	—	25	200	55.474	77.459
Tarwemeel.....	479	14.613	13.118	128	2.056	5.251	16.669	18.369
Andere meelsoorten.....	1.724	41.862	35.189	213	5.352	7.444	47.214	42.633

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 17 September 1934.

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 22.143.835,14 Bijbnk. " 168.171,99 Ag.sch. " 3.399.585,74	f	25.711.592,87
Papier o. h. Buitenl. in disconto	.....	"	—
Idem eigen portef.	f 866.250,—	"	866.250,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	.....	"	—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 101.462.881,99 ¹⁾ Bijbnk. " 4.249.089,41 Ag.sch. " 39.689.323,66	f	145.401.295,06
Op Effecten	..... f 140.010.457,37 ¹⁾		
Op Goederen en Spec.	..... f 5.390.837,69		145.401.295,06 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	.....	"	—
Munt, Goud	..... f 102.176.300,—		
Muntmat., Goud	..... f 761.965.067,43		
	f 864.141.367,43		
Munt, Zilver, enz.	..... f 22.455.150,67		
Muntmat., Zilver	.....	"	886.596.518,10 ²⁾
Belegging 1/8 kapitaal, reserves en pensioenfond's	.....	"	37.796.698,94
Gebouwen en Meub. der Bank	.....	"	4.970.000,—
Diverse rekeningen	.....	"	5.272.641,28
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	.....	"	16.996.491,37
	f 1.123.611.487,62		

Passiva.			
Kapitaal	.....	f	20.000.000,—
Reservefond's	.....	"	3.807.914,92
Bijzondere reserve	.....	"	5.000.000,—
Pensioenfond's	.....	"	9.298.175,74
Bankbiljetten in omloop	.....	"	886.783.300,—
Bankassignatiën in omloop	.....	"	39.030,28
Rek.-Cour. saldo's: Het Rijk	f 43.859.117,49		
Anderen	f 152.780.926,80		196.640.044,29
Diverse rekeningen	.....	"	2.043.022,39
	f 1.123.611.487,62		

Beschikbaar metaalsaldo ..... f 453.025.181,56
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is .. 1.132.562.955,—

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) ..... f 73.789.100,—
²⁾ Waarvan in het buitenland 32.341.466,47

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
17 Sept. '34	102176	761.965	886.783	196.679	453.025	82
10 " '34	102176	761.233	898.532	184.647	452.154	82
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
17 Sept. 1934	25.712	—	145.401	866	5.273
10 " 1934	26.541	—	145.324	1.154	4.903
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
15 Sept. '34 ¹⁾	141.490	—	184.190	35.410	53.650
8 " '34 ²⁾	141.950	—	185.870	32.520	54.594
18 Aug. 1934	113.479	27.492	184.407	30.889	54.853
11 " 1934	113.479	27.578	186.997	32.619	53.210
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
15 Sept. '34 ¹⁾	1.670	75.280	—	12.810	64
8 " '34 ²⁾	1.230	75.650	—	11.150	65
18 Aug. 1934	1.144	9.805	53.905	9.401	65
11 " 1934	940	9.900	57.268	13.056	64
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
12 Sept. 1934	192.438	379.046	72.776	6.263	10.224
5 " 1934	192.328	381.284	70.479	6.935	10.764
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
12 Sept. '34	84.884	16.524	103.170	36.810	73.392	46,8
5 " '34	85.029	29.635	88.947	36.930	71.045	45,6
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
7 Sept. '34	82.099	688	10	4.352	1.067	4.630	3.200
31 Aug. '34	82.037	690	13	4.185	1.069	4.649	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Particulieren
7 Sept. '34	5.898	2.370	81.017	689	3.012	17.274
31 Aug. '34	5.913	3.170	81.732	850	3.034	16.880
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
7 Sept. 1934	74,9	20,9	3,8	3.434,7	96,1
31 Aug. 1934	74,9	14,4	3,6	3.539,6	128,2
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
7 Sept. 1934	416,0	604,3	3.708,9	667,5	193,4
31 Aug. 1934	413,0	649,5	3.823,9	716,6	190,7
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 7 Sept., 31 Aug. 1934, resp. 103, 139 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Data 1934	Goud		Binnen- en buitenland-sche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfond's	Voorschot aan den Staat	Overheids-fond's	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
13 Sept.	2.650	68	669	45	344	40	3.540	44	225
6 " "	2.649	68	673	58	344	40	3.558	45	221

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		"Other cash" ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
29 Aug. '34	5.003,8	4.979,5	235,9	21,0	5,2
22 " '34	4.987,4	4.963,4	228,7	19,8	5,1

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
29 Aug. '34	2.431,8	3.103,3	4.360,8	146,5	70,2	—
22 " '34	2.431,5	3.105,0	4.327,4	146,5	70,2	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.

²⁾ "Other Cash" does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposit's
22 Aug. '34	5	7.814	9.911	3.064	18.567	4.513
15 " '34	5	7.825	9.907	3.046	18.587	4.505

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoen en van de be-treffende valuta.